

Apurahansaajan vakuutusopas

**Maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) ja
maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain
(MATAL) mukaiset vakuutukset apurahansaajalle**

Päivitetty ratkaisukäytäntö ja luvut vuodelle 2022

1.1.2022

Versionhallinta

Päivämäärä	Muutoksia kohtiin
3.11.2015	Ratkaisutoiminnan valvojille käsiteltäväksi. Muutoksena aiempaan oppaaseen on: <ul style="list-style-type: none">– Yhden luvun sijaan jaettu useampaan– Käsittelyjärjestys– Lainsäädännössä tapahtuneet muutokset, erityisesti 1.6.2015 muutos MYELiin mutta myös muutokset kansainvälisissä tilanteissa apurahatyön osalta
31.5.2016	Päivitetty 2016 luvut
1.1.2019	Päivitetty 2019 luvut
2.10.2019	Ratkaisutoiminnan valvojille käsiteltäväksi kansainväliset tilanteet erityisesti sopimuksettomien maiden osalta. Lisäksi vakuutusmaksuluku käsitelty uudelleen.
1.1.2020	Päivitetty 2020 luvut
1.1.2021	päivitetty 2021 luvut sekä poikkeuslupa-asioiden osuus ja pieni tarkennus vakuutusmaksun prosessiin
1.1.2022	Päivitetty 2022 luvut sekä Iso-Britanniaa koskeva maininta

Sisällys

Apurahansaajan vakuutusopas	0
Sisällys.....	1
1 Apurahansaajan työeläkevakuutus.....	4
2 Vakuuttamisen ehdot	4
2.1 Apurahansaaja.....	5
2.2 Työsuhteessa apurahan myöntäjään	5
2.2.1 Eläketurvakeskuksen soveltamisalaratkaisu	5
2.3 Yritystoiminta apurahalla työskentelyn rinnalla	6
2.3.1 YEL-vakuutettava yrittäjätyö	6
2.3.2 Maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan apurahansaajan vakuuttaminen	6
2.4 Tieteellisen tutkimuksen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen.....	7
2.4.1 Apuraha tieteellisen tutkimuksen tekemiseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen	7
2.5 Suomesta myönnetty apuraha.....	8
2.6 Suomessa tehtävä työ	8
2.7 Suomessa asuminen.....	8
2.7.1 Suomessa asumista ei edellytetä	8
2.8 Apurahansaajan ikä	9
2.9 Ei vanhuuseläkkeellä	9
2.10 Neljän kuukauden ehto ja vuotuisen työtulon alaraja.....	9
2.11 Useita apurahoja samanaikaisesti.....	9
3 Vakuuttamisvelvollisuuden alkaminen ja vakuutuksen vahvistaminen	10
3.1 Vakuuttamisvelvollisuuden alkaminen	10
3.1.1 Ennen vuotta 2009 myönnettyt apurahat.....	10
3.1.2 Ennen vuotta 2009 myönnettyt valtion taiteilija-apurahat	11
3.2 Vakuutuksen hakeminen Melasta.....	11
3.2.1 Jokaisesta apurahasta oma hakemus.....	11
3.3 Vakuutuksen vahvistaminen	12
3.4 Työskentelyajan määrittäminen	12
3.4.1 Myöntäjä ilmoittanut keston	12
3.4.2 Myöntäjä ei ota kantaa työskentelyn ajankohtaan tai keston.....	13
3.5 Vakuutuksen alkaminen	13
3.5.1 Aikaisintaan myöntöpäivästä	13
3.5.2 Takautuva aika	13
3.6 Työtulon vahvistaminen.....	13
3.6.1 Useampia apurahoja samanaikaisesti.....	14
3.7 Kulujen huomioiminen työtulon määrittelyssä.....	14
3.7.1 Kululaskelma	14
3.7.2 Myönnetty vain työskentelyyn.....	14
3.7.3 Myönnetty sekä työskentelyyn että kuluihin.....	14
3.8 Työryhmässä työskentelevän henkilön työtulon vahvistaminen.....	15
3.9 Työtulon tarkistaminen kesken vakuutuskauden	16
3.9.1 Työkyvyttömyyseläkkeellä tai osa-aikaeläkkeellä olevan apurahansaajan työtulo	16
3.9.2 Työtulon tarkistaminen palkkakertoimella	16
4 Vakuutuksen keskeyttäminen ja ennaikainen päättyminen	17
4.1 Vakuutuksen keskeyttäminen	17
4.2 Keskeytyksen jälkeen	18

4.3	Vakuutuksen päättymisen kesken vakuutusajan.....	18
4.3.1	Työskentelyn päättymisen.....	18
4.3.2	Ei vakuuttamisvelvollisuutta	18
5	Apurahojen yhdistäminen	19
6	Kansainväliset vakuuttamistilanteet	20
6.1	Apurahansaaja tulee ulkomailta Suomeen tekemään apurahatyötä	20
6.1.1	Apurahansaaja tulee Suomeen EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä tekemään apurahatyötä	20
6.1.2	Apurahansaaja tulee Suomeen sosiaaliturvasopimusmaasta tekemään apurahatyötä	21
6.1.3	Sopimuksettomasta maasta tuleva apurahansaaja tulee Suomeen tekemään apurahatyötä	21
6.2	Apuraha on myönnetty ulkomailla tehtävää apurahatyötä varten	24
6.2.1	Apuraha on myönnetty EU tai ETA-maassa, Sveitsissä tai Iso-Britanniassa työskentelyyn	24
6.2.2	Apuraha on myönnetty sosiaaliturvasopimusmaassa työskentelyä varten	27
6.2.3	Apuraha on myönnetty sopimuksettomassa maassa tapahtuvaa työskentelyä varten	27
6.2.4	Apurahansaaja lähtee MYEL-vakuutuksen voimassa ollessa ulkomaille työskentelemään.....	27
7	Apurahansaajan vakuutusmaksu	29
7.1	MYEL-vakuutusmaksun määräytyminen.....	29
7.2	Ryhmähenkivakuutusmaksu	30
7.3	Työajan MATA-vakuutuksen maksu	30
7.4	Vakuutus voimassa vain osan vuotta	30
7.5	Vakuutusmaksun laskutus.....	30
7.5.1	Vakuutusmaksun eräpäivät.....	30
7.5.2	Samanaikaisesti useampi apurahansaajan vakuutus	31
7.5.3	Samanaikaisesti apurahansaajan vakuutus ja maatalousyrittäjän vakuutus	31
7.6	Viivästyskorko	31
7.7	Ulosottoperintä	31
7.8	Maksamattomien vakuutusmaksujen perintä MYEL-eläkkeestä	31
7.9	Vakuutusmaksujen vanhentuminen	32
7.10	Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen.....	32
8	Vakuuttamisvelvollisuuden valvonta	33
8.1	Apurahan myöntäjän ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus	33
8.2	Apurahan myöntäjän muu tietojenantovelvollisuus.....	33
8.3	Apurahansaajan ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus	34
8.4	Työryhmän vetäjän ilmoitusvelvollisuus	34
8.5	Pakkovakuuttaminen	34
8.6	Vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta	35
9	Eläkkeen karttuminen MYEL-työeläkevakuutuksesta	36
9.1	Kokonaistyötulo	36
9.2	Maatalousyrittäjätoimintaa apurahalla työskentelyn rinnalla.....	36
9.3	Karttuminen	36
9.3.1	Ikäraajat	37
9.3.2	Karttuminen aktiiviaikana tehdystä työstä	37
9.3.3	Karttumisprosentit	37
9.3.4	Karttuminen eläkkeen rinnalla tehdystä työstä	37
9.3.5	Karttuminen sosiaalietuuksista	37
9.3.6	Työeläkeote	37
10	Muutoksenhaku Melan antamasta vakuutus päätöksestä	38
10.1	Valitus.....	38
10.1.1	Valitusaika.....	38

10.1.2	Valituksen toimittaminen.....	38
10.1.3	Valituksen myöhästyminen	38
10.1.4	Valituskirjelmän sisältö.....	39
10.2	Valitusasian käsittely Melassa.....	39
10.2.1	Toimitusaika	39
10.3	Muutoksenhakuelimen päätös	39
10.4	Perustevalitus.....	40
10.5	Päätöksen täytäntöönpano valitusaikana.....	40
10.6	Muut muutoksenhakukeinot	40
10.6.1	Päätösvirheen korjaaminen.....	40
10.6.2	Lainvoimaisen päätöksen poistaminen	41
11	Ryhmähenkivakuutus	41

1 Apurahansaajan työeläkevakuutus

Maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006; MYEL) mukainen työeläkevakuutus tuo apurahansaajalle oikeuden maatalousyrittäjän eläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen, osa-aikaeläkkeeseen, työeläkekuntoutukseen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen.

MYEL-vakuutus tuo myös apurahansaajan omaisille oikeuden perhe-eläkkeeseen ja ryhmähenkivakuutuskorvaukseen apurahansaajan jälkeen.

Kun apurahansaajalle vahvistetaan MYEL-vakuutus, siihen liittyy automaattisesti ryhmähenkivakuutusturva, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981; MA-TA) 31.12.2015 saakka ja 1.1.2016 alkaen Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki (873/2015; MATAL) mukainen työtapaturmaturva sekä oikeus Mela-sairauspäivärahaan. MYEL-vakuutuksella apurahansaajalle vahvistettu työtulo on myös sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen määräytymisen perusteena.

Apurahansaajan MYEL-työeläke lasketaan samalla tavalla kuin yrittäjäeläkkeet. Eläkkeen määrään vaikuttaa eläkkeen perusteena olevan vuotuisen MYEL-työtulon suuruus, aika, jonka vakuutus on voimassa sekä apurahansaajan iän perusteella määräytyvä eläkkeen karttumisprosentti.

2 Vakuuttamisen ehdot

Suomessa asuvan apurahansaajan, joka työskentelee Suomesta myönnetyn apurahan turvin, on vakuutettava itsensä Melassa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta siten kuin MYELissä säädetään.

MYEL-vakuutuksen piiriin kuuluu apurahansaaja:

- 1) joka täyttää MYEL 8 a §:ssä säädetyt apurahansaajaa koskevat ehdot,
- 2) joka asuu Suomessa (ks. tarkemmin kohta 2.7 ja poikkeuksista luku 6),
- 3) joka on iältään 18–68-vuotias,
- 4) joka ei ole työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä, ja
- 5) jolle on myönnetty apuraha:
 - jonka turvin hän työskentelee yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan, ja
 - joka vuotuiseksi työtuloksi muunnettuna on vähintään 4 131 euroa (vuoden 2022 tasossa).

MYEL-vakuuttamisvelvollisuus koskee pakollisena 1.1.2009 tai sen jälkeen myönnettyillä apurahoilla työskentelyä. Myös ennen lain voimaantuloa myönnetty apuraha voidaan tietyin ehdoin MYEL-vakuuttaa. Katso tarkemmin kohta 3.1.1.

Seuraavassa käsitellään kukin MYEL-vakuuttamista koskeva ehto tarkemmin erikseen.

2.1 Apurahansaaja

MYEL 8 a §:n mukaan apurahansaajalla tarkoitetaan Suomessa asuvaa henkilöä, joka olematta työsuhteessa apurahan myöntäjään tekee Suomessa tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa hänelle Suomesta henkilökohtaisesti myönnetyn apurahan turvin.

Apurahansaajalla tarkoitetaan myös henkilöä, joka vastaavasti työsuhteessa olematta tekee tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa tutkija- tai taiteilijaryhmässä, jolle apuraha on myönnetty.

Edellä tarkoitettuna apurahansaajana pidetään myös henkilöä, joka työsuhteessa ollessaan tai yrittäjätoimintaa harjoittaessaan saa apurahan työsuhteesta tai yrittäjätoiminnasta erillään tehtävää tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten.

2.2 Työsuhteessa apurahan myöntäjään

Lähtökohta MYELin mukaan on, ettei apurahansaajan ja apurahan myöntäjän välillä ole työsuhdetta. Työsuhteella tarkoitetaan työsopimuslain mukaan sopimusta, jolla työntekijä tai työntekijät yhdessä työkuntana sitoutuvat tekemään työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan.

Vaikka vakuuttamisen lähtökohtana on, ettei apurahansaajan ja apurahan myöntäjän välillä ole työsuhdetta, apurahansaajana pidetään kuitenkin myös henkilöä, joka on työsuhteessa apurahan myöntäjään, jos apuraha on myönnetty työsuhteesta erillään tehtävää tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten.

Vastaavasti, jos apurahansaaja työskentelee työryhmässä, vakuuttaminen edellyttää, ettei hän tee kyseistä työtä työsuhteessa.

Tilanteessa, jossa henkilöllä on apurahalla työskentelystään erillään oleva työ- tai virkasuhde, hän kuuluu apurahalla työskentelyn osalta MYELin piiriin ja työ- tai virkasuhteensa osalta työ- ja virkasuhteisia koskevien eläkelakien piiriin.

Tästä on Vakuutusosoikeuden päätös (VakO 5.6.2014 /2387:2011). Henkilö teki samaa tutkimustyötä työsuhteessa yliopistoon sekä apurahalla samanaikaisesti. Vakuutusosoikeus katsoi, että työeläkejärjestelmän keskeinen periaate on, että kaikesta ansiotoiminnasta tulee karttua eläkettä. Apurahan myönsi eri taho, kuin mikä maksaa palkan, jolloin palkan osalta eläke karttuu TyELin mukaan ja apurahan osalta MYELin mukaan.

2.2.1 Eläketurvakeskuksen soveltamisalaratkaisu

Jos on epäselvää, onko apuraha myönnetty työsuhteesta erillään tehtävää tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten, Eläketurvakeskus voi työn teettäjän, työn suorittajan tai Melan hakemuksesta antaa ratkaisun siitä, kuuluuko apurahalla työskentely vakuuttaa MYELin mukaan.

2.3 Yritystoiminta apurahalla työskentelyn rinnalla

2.3.1 YEL-vakuutettava yrittäjätyö

Apurahansaajana pidetään myös henkilöä, jolla on yrittäjätoiminnan rinnalla apurahalla työskentelyä. Lain esitöiden mukaan apurahansaajien eläketurvan järjestäminen MYELissa merkitsee, että ne apurahansaajat, jotka ovat olleet aikaisemmin velvollisia järjestämään eläketurvansa yrittäjän eläkelain (1272/2006; YEL) mukaisesti, eivät enää jatkossa voi sisällyttää tieteelliseen tutkimukseen tai taiteelliseen toimintaan myönnettyä apuraha YEL-työtuloonsa. Apurahoilla rahoitetun työskentelyn osalta he kuuluvat MYELin piiriin. Vakuutusoikeus on antanut tällaisessa asiassa ratkaisun (VakO 15.6.2011/3024:2010). Apurahansaaja on vakuuttamisvelvollinen saamansa työtulon perusteella yrittäjän eläkelain mukaisesta yrittäjätoiminnasta ja saamansa apurahan perusteella maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti.

Esimerkki 1

Kirjailija on vakuuttanut yrittäjän eläkelain mukaan kirjailijatoimintansa sekä työnsä freelance -kolumnistina. Hän saa kirjailijatoiminnasta myyntituloja sekä kolumnistin työstä palkkioita. Hänelle myönnetään 1.2.2009 kaksivuotinen työskentelyapuraha kirjailijan työtä varten, määrältään 25 000 euroa. Apurahalla työskentely eläkevakuutetaan MYELissä ja muu toiminta edelleen YELissä. Jos henkilö olisi myös ennen vuotta 2009 työskennellyt apurahalla ja kyseinen työskentely olisi sisällytetty hänen YEL-työtuloonsa, tulisi YEL-vakuutusta tältä osin tarkistaa.

Esimerkki 2

Kääntäjällä on käännöstyöstään YEL-vakuutus. Hän saa kääntämistään kirjoista korvauksen. Hänelle myönnetään kääntämiseen myös apuraha. Eläketurvakeskuksen antaman soveltamisalaratkaisun mukaan kääntäjän tulee vakuuttaa itsensä yrittäjänä YEL-vakuutuksen mukaan siltä osin, kuin hän saa työhönsä korvauksia kustantajalta. Siltä osin kuin hän saa työhönsä apurahoja, hänen tulee vakuuttaa itsensä apurahansaajana MYELin mukaan.

2.3.2 Maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan apurahansaajan vakuuttaminen

MYELin mukaan vakuutetaan myös maatilatalouden harjoittajat, kalastajat ja poronhoitajat, joita MYEL 3 §:n mukaan pidetään laissa tarkoitettuina maatalousyrittäjinä. Jos apurahansaajalla on myös maatalousyrittäjätoimintaa, vakuutus maatalousyrittäjätoiminnasta ja apurahalla työskentelystä vahvistetaan erikseen. Kumpikin toiminta vakuutetaan omien ehtojensa mukaan.

Maatalousyrittäjätoimintaa koskevan MYEL-vakuutuksen työtulo määrätään tällöin maatalousyrittäjän työtulon määrittämistä koskevien MYEL 14–21 §:n perusteella ja apurahalla työskentelyä koskevan MYEL-vakuutuksen työtulo MYEL 21 a ja 21 b §:n perusteella.

2.4 Tieteellisen tutkimuksen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen

Vakuutettavaa apurahalla työskentelyä on tieteellisen tutkimuksen tekeminen tai tai-teellisen toiminnan harjoittaminen. Tieteellisen tutkimuksen tekemisen tai tai-teellisen toiminnan harjoittamisen käsite on laaja.

Erikseen on kuitenkin säädetty, että MYELin piiriin kuuluvana tieteellisen tutkimuksen tekemisenä tai taiteellisen toiminnan harjoittamisena ei pidetä:

- ammatilliseen perustutkintoon,
- ammattikorkeakoulututkintoon, tai
- alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon liittyvää opiskelua tai opinnäyte-työtä.

Siten apurahat, jotka on myönnetty esimerkiksi edellä mainittuihin tutkintoihin liittyviä kotimaisia tai ulkomaisia opintoja varten tai lopputyön tekemiseksi eivät ole MYELin piiriin kuuluvia apurahoja.

Lisensiaattityön tekemistä varten myönnetty apuraha kuuluu MYELin soveltamisalaan, ellei ole kysymys ylempään korkeakoulututkintoon liittyvästä työstä (esim. lääketieteen alan lisensiaatti). Tohtorinväitöskirjatyön tekemistä varten myönnetty apuraha kuuluu MYELin soveltamisalaan.

2.4.1 Apuraha tieteellisen tutkimuksen tekemiseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen

Työskentelyapuraha	<p>Apurahansaajan MYEL-vakuuttaminen edellyttää, että on kysymys työskentelyä varten myönnetystä apurahasta. Työskentelyapuraha myönnetään tulevaa tai jo käynnissä olevaa, mutta tulevaisuudessa jatkuvaa työskentelyä varten (esim. väitöskirjatyön tekemiseen myönnetty apuraha).</p> <p>MYELin piiriin kuuluvia apurahoja ovat mm. tieteen tekemiseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen myönnettyt työskentelyapurahat sekä tietyn työn tekemistä varten myönnettyt kohde- ja projektiapurahat.</p>
Esimerkki	<p>Apuraha on myönnetty harjoitteluun. Apurahan käyttötarkoituksessa apurahan myöntäjä osoittaa apurahalla tehtäväksi työksi toimistotyötä ja tilaisuuksien järjestämistä. ETK:n antaman soveltamisalaratkaisun perusteella tällaisen työn ei katsottu olevan tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa, joten tätä apuraha ei voitu vakuuttaa MYELin mukaan.</p>
Ei kuluapuraha	<p>Pelkästään kuluja varten myönnetty apuraha ei kuulu MYELin soveltamisalaan (esim. matka-apuraha tai apuraha soittimen hankkimista varten).</p> <p>Myöskään tunnustukset elämäntyöstä tai muut vastaavat palkintotyyppiset apurahat taiteen tai tieteen alalla eivät ole MYELissä tarkoitettuja työskentelyapurahoja, kuten eivät myöskään opiskelua varten myönnetty stipendit.</p>

2.5 Suomesta myönnetty apuraha

Suomesta myönnettyjä apurahoja ovat suomalaisten yksityisoikeudellisten ja julkisoikeudellisten yhteisöjen myöntämät apurahat. Yksityisoikeudellisia yhteisöjä ovat esim. säätiöt, yhdistykset ja eri yhtiömuodossa toimivat yritykset. Yksityisoikeudellisista yhteisöistä suomalaisia ovat ne, joilla on kotipaikka Suomessa. Julkisoikeudellisia yhteisöjä ovat esimerkiksi valtio ja kunnat.

2.6 Suomessa tehtävä työ

Lähtökohtaisesti vakuutettava apurahatyö tehdään Suomessa. Tätä pääsääntöä kuitenkin rajaavat seuraavat poikkeukset:

- Suomessa tehtävään apurahalla työskentelyyn rinnastetaan tieteellisen tutkimuksen tekeminen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen ulkomailla, jos apuraha on myönnetty Suomesta muualla kuin Suomessa tehtävää tieteellistä tutkimusta tai harjoitettavaa taiteellista toimintaa varten.
- EY:n sosiaaliturva-asetus ja Suomen solmimat sosiaaliturvasopimukset viime kädessä ratkaisevat, minkä maan lainsäädännön mukaan Suomesta myönnetyn apurahan turvin tehty apurahatyö vakuutetaan, jos EY:n sosiaaliturva-asetus tai sosiaaliturvasopimus tulee sovellettaviksi.
- Vakuutettu voi kesken työskentelyajan lähteä ulkomaille tekemään apurahatyötä, jos hän säilyy asumisperusteisen sosiaaliturvan piirissä. Jos ulkomailla työskentelyyn sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta tai sosiaaliturvasopimusta, määräytyy vakuutuksen jatkuminen asetuksen tai sopimuksen säännösten mukaisesti.

Katso tarkemmin kohta 6 työeläkevakuutus ja kansainväliset vakuuttamistilanteet.

2.7 Suomessa asuminen

MYEL 8 a §:n mukaan apurahansaajan tulee olla Suomessa asuva henkilö. Suomessa asuminen arvioidaan lain asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa (16/2019; AspSotuL) mukaisesti.

Henkilöä pidetään Suomessa asuvana:

- jos hänellä on Suomessa varsinainen asunto ja koti, ja
- jos hän jatkuvasti ja pääasiallisesti oleskelee Suomessa.

Myös ulkomailta Suomeen muuttava apurahansaaja voidaan katsoa Suomessa asuvaksi, jos hänen katsotaan muuttaneen Suomeen vakinaisesti asumaan. (ks. tarkemmin kohta 6.1.3.)

2.7.1 Suomessa asumista ei edellytetä

Soveltamisalain periaatteiden mukaan määräytyvää Suomessa asumista ei kuitenkaan edellytetä, jos apurahansaajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen perusteella. Ks. tarkemmin kohta 6.1.1.

2.8 Apurahansaajan ikä

MYEL-vakuutus apurahalla tehdystä työstä voidaan vahvistaa aikaisintaan 18 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. MYEL-vakuutus puolestaan päättyy viimeistään sen kalenterikuukauden loppuun, jona apurahansaaja täyttää 70 vuotta, kun apurahansaaja on syntynyt 1962 tai sen jälkeen. Yläikäraja on 69 vuotta vuosina 1958–1961 syntyneillä ja 68 vuotta vuonna 1957 ja ennen syntyneillä.

2.9 Ei vanhuuseläkkeellä

MYEL-vakuutusta ei voida vahvistaa apurahansaajalle, jolle on myönnetty työeläkela-kien mukainen vanhuuseläke. Yksityisen puolen työeläkelakien mukainen vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta 64 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Vanhuuseläke estää työeläkevakuutuksen.

Julkisen puolen työeläkelakien mukainen vanhuuseläke on voitu myöntää jo 62 vuoden ikää aiemminkin. Myös tällainen vanhuuseläke estää työeläkevakuutuksen.

2.10 Neljän kuukauden ehto ja vuotuisen työtulon alaraja

MYEL-vakuuttaa voidaan vain sellainen apuraha, jonka turvin apurahansaaja työskentelee yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta. Apurahan myöntäjä ottaa apuraha myöntäessään kantaa, kuinka pitkään työskentelyyn apuraha on tarkoitettu. Vakuutusajan määrittämisestä katso tarkemmin kohta 3.4. Työskentelyn jaksottamisen vaikutuksista vakuuttamiseen on kerrottu lisää kohdassa 4.1.

Vakuuttamisen edellytyksenä on lisäksi, että yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajalle myönnetyn apurahan perusteella arvioitava vuotuinen työtulo on vähintään 4 131 euroa vuodessa (vuonna 2022). Myönnetty työskentelyapuraha muunnetaan vuotuiseksi työtuloksi jakamalla apuraha työskentelyaikaan sisältyvien päivien lukumäärällä ja kertomalla tämä luku luvulla 360 (ks. tarkemmin kohta 3.6).

Käytännössä neljän kuukauden ehto ja työtulon vähimmäismäärä tarkoittavat, että jos apuraha on myönnetty yhdenjaksoisesti neljälle kuukaudelle ja se on määrältään vähintään (vuoden 1 371 euroa 2022 tasossa), apuraha kuuluu MYELin piiriin.

Neljää kuukautta lyhyempi apurahatyö voidaan vakuuttaa tietyin edellytyksin yhdistämällä se aikaisempaan apurahavakuutukseen, tästä tarkemmin kohta 5.

2.11 Useita apurahoja samanaikaisesti

Jokaisen vakuuttamisvelvollisuuden edellytykset täyttävän apurahan perusteella tehdään oma MYEL-vakuutus kyseisellä apurahalla työskentelyn ajaksi. Kaikkien MYEL-vakuuttamisen ehtojen tulee täytyä kunkin apurahan osalta erikseen. Poikkeuksena on yhdistettävä apuraha, tästä tarkemmin kohta 5.

MYEL-vakuutus voidaan siten tehdä aina vain sellaisista apurahoista, joissa työskentely kestää yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta ja joissa vuotuisen työtulon määrä on vähintään 4 131 euroa vuodessa (vuoden 2022 tasossa).

3 Vakuuttamisvelvollisuuden alkaminen ja vakuutuksen vahvistaminen

3.1 Vakuuttamisvelvollisuuden alkaminen

Apurahansaajan on otettava työeläkevakuutus, kun hänelle on myönnetty apuraha:

- jonka turvin hän työskentelee yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan, ja
- apuraha vuotuiseksi työtuloksi muunnettuna on vähintään 4 131 euroa vuodessa (vuoden 2022 tasossa), ja
- hän on aloittanut työskentelyn ko. apurahalla.

Vakuutus on otettava Melasta kolmen kuukauden kuluessa työskentelyn aloittamisesta.

Apurahansaajien MYEL-vakuuttamisvelvollisuutta koskevan lainsäädännön voimaantulopäivä on 1.1.2009. Velvollisuus ottaa MYEL-vakuutus koskee pakollisena lain voimaantulon jälkeen myönnettyjä apurahoja.

3.1.1 Ennen vuotta 2009 myönnetyt apurahat

Myös ennen vuotta 2009 myönnetyt apurahat voivat kuulua MYELin piiriin. Vakuutus myönnetään tällöin ainoastaan apurahansaajan omasta hakemuksesta.

Ennen vuotta 2009 myönnetty apuraha voi kuulua MYELin piiriin seuraavin ehdoin:

- apurahalla työskentely alkaa tai jatkuu lain voimaantulon jälkeen kestäen yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta,
- apurahan määrä vuotuiseksi työtuloksi muunnettuna on lain voimaantulon jälkeiseltä ajalta vähintään 4 131 euroa vuodessa (vuoden 2022 tasossa),
- apurahansaaja ja apuraha täyttävät muutkin vakuuttamisen edellytykset (ks. kohta 2), ja
- vakuutus otetaan apurahansaajan toimesta kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta tai jos työskentely alkaa 1.1.2009 tai sen jälkeen, kuuden kuukauden kuluessa työskentelyn alkamisesta.

Vaikka MYEL-vakuutuksen ottaminen on näissä tapauksissa vapaaehtoista, pidetään vakuutusta sen ottamisen jälkeen pakolliseen MYEL-vakuutukseen rinnastettavana. Vakuutusta ei voida irtisanoa apurahansaajan toimesta vakuutuksen ottamisen jälkeen kesken vakuutuskauden. Vakuutukseen liittyy vastaava työeläketurva, ryhmähenkivakuutusturva, työtapaturmaturva ja oikeus Mela-päivärahaan kuin pakolliseen vakuutukseen.

3.1.2 Ennen vuotta 2009 myönnetty valtion taiteilija-apurahat

Valtion taiteilija-apurahat kuuluvat MYELin piiriin, jos apuraha on myönnetty 1.1.2009 tai sen jälkeen. Ennen lain voimaantuloa myönnettyjen apurahojen osalta on erikseen säädetty tiettyjen pitkien valtion taiteilija-apurahojen osalta, että ne eivät kuulu MYELin piiriin, vaikka työskentely jatkuisi lain voimaantulon jälkeen.

MYELin piiriin eivät kuulu seuraavat ennen vuotta 2009 myönnetty valtion taiteilija-apurahat:

- viisivuotiset valtion taiteilija-apurahat, joihin liittyy taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) mukainen eläketurva.
- yli viisivuotiset valtion taiteilija-apurahat.

Ratkaisevaa MYELin piiriin kuulumisen kannalta on apurahapäätöksen myöntöpäivä eli se päivä, jolloin apurahan myöntäjätalon päättävä elin on tehnyt päätöksen apurahan myöntämisestä tietylle henkilölle. Jos kyseessä on edellä tarkoitettu yli viisivuotinen apuraha, jonka myöntöpäivä on vuoden 2008 puolella tai aikaisemmin, apurahansaaja ei kuulu MYELin piiriin, vaikka työskentely alkaisi tai jatkuisi 1.1.2009 tai sen jälkeen.

Jos viisivuotiseen valtion taiteilija-apurahaan ei liittynyt edellä tarkoitettua eläketurva, se voidaan MYEL-vakuuttaa samoin periaattein kuin muutkin ennen lain voimaantuloa myönnetty apurahat.

3.2 Vakuutuksen hakeminen Melasta

Apurahansaajalla on ensisijainen velvollisuus hakea itse MYEL-vakuutusta Melasta, kun hän on saanut vakuuttamisen ehdot täyttävän apurahan ja aloittanut apurahalla työskentelyn.

Vakuutushakemus täytetään Melan sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa www.mela.fi. Hakemuksen pdf-versio suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi löytyy Melan internet-sivuilta osoitteesta www.mela.fi.

3.2.1 Jokaisesta apurahasta oma hakemus

Apurahansaajan on tehtävä jokaisesta hänelle myönnetystä MYEL-vakuutuksen piiriin kuuluvasta apurahasta erillinen vakuutushakemus. Mela antaa vakuutushakemuksen perusteella kustakin apurahasta erillisen vakuutus päätöksen ja vahvistaa kunkin apurahan osalta vuotuisen tuloerikseen.

3.3 Vakuutuksen vahvistaminen

Kun apurahansaaja on tehnyt vakuutushakemuksen, Mela vahvistaa apurahansaa-jalle MYEL-vakuutuksen antamallaan vakuutus päätöksellä. Vakuutus päätöksellä vah-vistetaan apurahansaajan MYEL-vakuutuksen voimassaoloaika tietylle työskentely-ajalle (vakuutusaika) sekä hänelle apurahan perusteella määritetty vuotuinen MYEL-työtulo, joka on voimassa päätöksessä mainitun vakuutusajan.

Mela vahvistaa vakuutuksen apurahan myöntäjän Melalle tekemän apurahailmoituk-sen perusteella. Mikäli Melassa ei tällaista ilmoitusta ole, apurahapäätöstä voidaan pyytää myös asiakkaalta itseltään. Jos apurahapäätöksestä tai apurahan myöntäjän tekemästä ilmoituksesta ei ilmene apurahan määrä, apurahansaajan on esitettävä Melalle muu luotettava selvitys apurahan määrästä.

3.4 Työskentelyajan määrittäminen

Vakuutus päätöksessä on vahvistettava se työskentelyaika, jonka aikana apurahan-saaja työskentelee päätöksessä mainitun apurahan turvin. MYEL 10 a §:n mukaan apurahansaajan työskentelyn katsotaan alkavan ja päättyvän apurahapäätöksessä tai apurahan myöntäjän Melalle tekemässä ilmoituksessa mainitun työskentelyajan mu-kaisesti.

3.4.1 Myöntäjä ilmoittanut keston

Jos myöntäjän toimittamassa apurahailmoituksessa on mainittu työskentelyajan si-jasta työskentelyajan kesto esimerkiksi kuukausina, apurahansaaja ilmoittaa vakuu-tushakemuksellaan, milloin ko. työskentelyaika on alkanut. Vakuutus vahvistetaan tällöin apu-rahansaajan ilmoittamasta alkamisajankohdasta lukien myöntäjän ilmoit-taman työskentelyajan keston mukaisesti. Työskentely voi kuitenkin alkaa aikaisin-taan myöntöpäivästä. Myöntäjä voi määrittää työskentelyajalle myös keston vähin-tään tietylle ajalle tai tietyn ajanjakson sisällä tapahtuvaksi. Vakuutus päätöstä tehtä-essä huomioidaan tällöin myöntäjän asettamat ehdot.

Esimerkki 1

Apurahapäätöksen mukaan apuraha on myönnetty yhden vuoden työskentelyajalle. Apurahansaaja ilmoittaa Melalle aloittaneensa työskentelyn 1.4.2022. Vakuutus vah-vistetaan ajalle 1.4.2022 -31.3.2023.

Esimerkki 2

Myöntäjän antamassa apurahailmoituksessa on kerrottu, että apuraha on myön-netty viiden kuukauden työskentelyyn vuodelle 2022. Apuraha on myönnetty 15.4.2022. Tällöin apurahansaaja voi itse määrittellä työskentelyn alkamisajankohdan 15.4.2022 jälkeen siten, että työskentely kestää 5 kuukautta ja päättyy viimeistään 31.12.2022.

3.4.2 Myöntäjä ei ota kantaa työskentelyn ajankohtaan tai keston

Jos apurahapäätöksestä tai apurahan myöntäjän Melalle tekemästä ilmoituksesta ei ilmene minkäänlaista työskentelyaikaa, apurahalla työskentelyn katsotaan alkavan apurahansaajan ilmoittamana alkamispäivänä, kuitenkin aikaisintaan myöntöpäivänä ja jatkuvan hänen ilmoittamaansa päättymispäivään saakka.

Apurahansaajan Melalle tekemä ilmoitus työskentelyajasta on sitova. Kun vakuutus päätös on lainvoimaisesti vahvistettu, vakuutus päätöstä voidaan muuttaa vain, jos MYELissä säädetyt edellytykset lainvoimaisen päätöksen poistamisesta tai päätöksen korjaamisesta asiavirheen perusteella täyttyvät. Katso tarkemmin kohta 10.6.1.

3.5 Vakuutuksen alkaminen

3.5.1 Aikaisintaan myöntöpäivästä

Apurahansaajan työskentelyn katsotaan alkavan aina aikaisintaan apurahan myöntämispäivästä lukien. Myöntämispäivällä tarkoitetaan sitä päivää, jolloin apurahan myöntäjätahon päättävä elin on tehnyt päätöksen apurahan myöntämisestä ko. apurahansaajalle. Myöntämispäivä on useimmiten aikaisempi kuin nk. julkaisupäivä, jolloin apurahan myöntäjät ilmoittavat julkisesti myönnetty apurajat.

3.5.2 Takautuva aika

MYEL-vakuutus voidaan vahvistaa takautuvasti kulumassa olevalta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta. Jos vakuuttamisvelvollisuus on laiminlyöty tätä aikaisemmalta ajalta, eläketurva on menetetty.

Esimerkki

Apurahansaajalle on myönnetty 16.1.2020 kolmen vuoden työskentelyapuraha. Työskentely on alkanut 1.3.2020. Hän hakee kuitenkin vakuutusta vasta vuoden 2022 tammikuussa. Vakuutus voidaan vahvistaa vasta 1.1.2021 lukien. Vuoden 2020 eläketurva on menetetty.

3.6 Työtulon vahvistaminen

Apurahansaajalle vahvistetaan vakuutus päätöksellä vuotuinen työtulo, joka on hänen sosiaaliturvansa perusta. Työtulo määritetään vuotuisena, vaikka apurahalla työskentely kestäisi alle vuoden. Vakuutusmaksun määräytymisessä ja eläkkeen karttumisessa huomioidaan kuitenkin vakuutuksen todellinen voimassaoloaika (ks. tarkemmin kohdat 7.1 ja 9).

Apurahansaajan vuotuinen työtulo määritetään siten, että hänelle työtä varten myönnetty apuraha jaetaan työskentelyaikaan sisältyvien päivien lukumäärällä ja näin saatu rahamäärä kerrotaan kolmellasadallakymmenellä. Työskentelyaikaan sisältyvissä täysissä kalenterikuukausissa katsotaan olevan 30 päivää ja täysissä kalenterivuosissa 360 päivää. Katso kappaleesta 3.7.3 myös kulujen huomioiminen ennen työtulon vahvistamista.

3.6.1 Useampia apurahoja samanaikaisesti

Jos samalle tai osittain samalle työskentelyajalle on myönnetty useampia MYEL-vakuuttamisen ehdot täyttäviä apurahoja, vuotuinen työtulo vahvistetaan kullakin apurahalla työskentelyn osalta erikseen.

Esimerkki

Apurahansaajalle on myönnetty 6 000 euron apuraha ajalle 1.1.2022 - 31.7.2022 ja toinen 10 000 euron apuraha ajalle 1.6.2022 - 31.10.2022.

Kummankin apurahan osalta määritetään vuotuinen työtulo erikseen edellä selostetulla tavalla. Apurahansaajalle vahvistetaan kaksi MYEL-vakuutusta, toinen ajalle 1.1.2022 - 31.7.2022 vuotuisella työtulolla 10 285,71 euroa ja toinen ajalle 1.6.2022 - 31.10.2022 vuotuisella työtulolla 24 000 euroa.

3.7 Kulujen huomioiminen työtulon määrittelyssä

Jos apurahapäätöksestä tai apurahan myöntäjän tekemästä ilmoituksesta käy ilmi, että osa apurahasta on myönnetty apurahalla työskentelystä aiheutuvien materiaali- ja muiden kulujen korvaamiseen, vähennetään kuluja vastaava osuus myönnetystä apurahasta ennen työtulon vahvistamista.

3.7.1 Kululaskelma

Jos apurahapäätöksen mukaan myönnettyyn apurahaan sisältyy kulujen korvaamiseen myönnetty osuus, apurahansaajan on esitettävä vakuutushakemuksellaan Melalle laskelma kuluja vastaavasta osuudesta. Melan arvioima kuluja vastaava osuus vähennetään myönnetystä apurahasta ennen työtulon vahvistamista.

3.7.2 Myönnetty vain työskentelyyn

Jos apurahapäätöksestä tai apurahan myöntäjän Melalle tekemästä ilmoituksesta ei ilmene apurahan sisältävän kuluja, koko apurahan katsotaan olevan tarkoitettu työskentelyapurahaksi.

3.7.3 Myönnetty sekä työskentelyyn että kuluihin

Kuluja voidaan vähentää enintään puolet, ellei myöntäjä ole muuta tarkkaa perustetta ilmoittanut. Laissa ei ole varsinaista säännöstä kulujen vähentämisestä, mutta Vakuutusosoikeuden vahvistaman ratkaisukäytännön mukaisesti kuluja voidaan vähentää enimmillään puolet. Mikäli apurahan myöntäjä on tarkkaan määritellyt, mikä osa on kuluihin, noudatetaan myöntäjän määrittelyä.

Kuluina voidaan vähentää myös kohonneita elinkustannuksia, mikäli apuraha on myönnetty ulkomailta tehtävään apurahatyöhön.

Vakuutusosoikeus on antanut päätöksen (2073/2010/1910), jossa se vahvistaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan 23.2.2010 antaman päätöksen

(TELK/4380/3099/2099). Apurahansaajalle oli myönnetty 12 kuukauden apuraha väitöskirjatyöhön. Myöntäjä on ilmoittanut, että apuraha on tarkoitettu sekä kuluihin että väitöskirjatyöhön. TELK katsoi, että apurahatyöskentely tulee vakuuttaa MYELin mukaan ja hyväksyi Melan kannan, että kuluja voidaan hyväksyä 50 % apurahan määrästä vaikka apurahan määrä ei riittänyt esitettyihin kuluihin.

Vakuutusosoikeuden ratkaisu VakO 23.5.2012/6299:2011 on esimerkki tapauksesta, jossa myöntäjä on rajoittanut myöntämäänsä apurahaa siten, että vähintään 1 500 euroa kuukaudessa on työskentelyn osuutta. Näin ollen 21 000 euron 12 kuukauden apurahasta on työskentelyn osuus vähintään 18 000 euroa ja enintään 3 000 euroa voidaan vähentää kuluja.

Esimerkki

Apurahansaajalle on myönnetty 9 kuukauden työskentelyajalle 15 000 euron suuruisen apuraha, johon apurahan myöntäjän mukaan sisältyy kuluihin tarkoitettu osuus. Apurahansaaja ilmoittaa Melalle työskentelyn alkaneen 1.3.2022 ja esittää kululaskelman, jonka mukaan apurahatyöskentelyyn liittyviä kuluja olisi 3 000 euroa.

Mela hyväksyy kululaskelman ja myönnetystä apurahasta vähennetään työskentelyyn liittyvät kulut (15 000 euroa - 3 000 euroa = 12 000 euroa).

Tämän jälkeen apuraha jaetaan työskentelypäivien lukumäärällä (9 kk = 9 x 30 = 270 päivää) ja saatu rahamäärä kerrotaan 360:lla.

Apuraha	12 000	
-----		X 360 = 16 000 euroa
Työskentelypäivät	270	

Vakuutus vahvistetaan ajalle 1.3.2022 - 30.11.2022 vuotuisella työtulolla 16 000 euroa.

Sosiaaliturvamaksut

Apurahansaajan ansioperusteinen sosiaaliturva tuo mukanaan erilaisia sosiaaliturvaan liittyviä maksuja (työeläkevakuutusmaksu, työtaturma- ja ammattitautivakuutusmaksu, ryhmähenkivakuutusmaksu, sairausvakuutuslain mukaiset maksut sekä mahdollinen vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen maksu). Näitä maksuja ei pidetä sellaisina MYEL 21 a §:ssä tarkoitettuina apurahatyöskentelyyn liittyvinä kuluina, jotka voitaisiin vähentää ennen työtulon vahvistamista.

3.8 Työryhmässä työskentelevän henkilön työtulon vahvistaminen

Työryhmälle myönnetystä apurahapäätöksestä ilmenee useimmiten vain työryhmän saaman apurahan määrä. Työryhmän jäsenen on esitettävä Melalle selvitys siitä, kuin-ka suuri osa työryhmälle myönnetystä apurahasta on varattu hänen työskentelyään varten. Työskentelyajan vahvistamista varten hänen tulee myös ilmoittaa, milloin hän suorittaa oman osuutensa työryhmän työstä.

Edellä mainittu selvitys annetaan ensisijaisesti MYEL-vakuutushakemuksella. Melalla on oikeus tarvittaessa velvoittaa hakija esittämään lisäselvitystä apurahan henkilökohtaisesta määrästä. Tällainen lisäselvitys voi olla esimerkiksi työryhmän vetäjän antama ilmoitus kyseisen työryhmän jäsenen saaman henkilökohtaisen apurahan määrästä tai apurahahakemus.

3.9 Työtulon tarkistaminen kesken vakuutuskauden

Apurahansaajalle vahvistetaan vakuutus päätöksellä vuotuinen työtulo, joka perustuu apurahapäätöksellä myönnettyyn työskentelyapurahan määrään sekä apurahapäätöksestä tai apurahansaajan tekemästä ilmoituksesta ilmenevään työskentelyaikaan. Kun vakuutus vahvistetaan tietyllä työtulolla tietyksi ajaksi, sama työtulo on voimassa koko päätöksessä mainitun vakuutusajan. Työtuloa ei voida kesken vakuutusajan tarkistaa muusta syystä kuin työkyvyttömyyseläkkeelle tai osa-aikaeläkkeelle jäämisen johdosta.

3.9.1 Työkyvyttömyyseläkkeellä tai osa-aikaeläkkeellä olevan apurahansaajan työtulo

Työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla on mahdollista jatkaa työskentelyä MYEL-vakuutettuna apurahansaajana. Työtuloksi vahvistetaan tällöin eläketapahtumasta alkaen työtulo, joka vastaa apurahansaajan jäljellä olevaa työkykyä apurahalla tehtävään työhön.

Osa-aikaeläkettä saavan apurahansaajan työtulo on puolet hänen MYEL 36 §:n 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettua vakiintuneesta työtulostaan, jos hän MYELin mukaisella osa-aikaeläkkeellä ollessaan jatkaa työtään apurahansaajana.

3.9.2 Työtulon tarkistaminen palkkakertoimella

Vuotuinen työtulo ilmoitetaan vakuutus päätöksellä päätöksen antamisvuoden tasossa. Työtulo tarkistetaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamalla palkkakertoimella.

Vakuutusmaksut peritään kunakin vuonna vahvistetun palkkakertoimen mukaisesti tarkistetun vuotuisen työtulon perusteella. Vastaavasti eläkettä laskettaessa kokonaistyötulot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

Esimerkki

Vakuutus päätös on annettu 1.3.2022. Apurahansaajalle on vahvistettu MYEL-vakuutus ajalle 1.1.2022 - 31.12.2023 vuotuisella työtulolla 15 000 euroa (vuoden 2022 tasossa). Vakuutusmaksu lasketaan vuonna 2022 15 000 euron vuotuisen työtulon perusteella. Vuoden 2023 alussa työtulo tarkistetaan vuodelle 2023 vahvistetulla palkkakertoimella ja vuoden 2023 työeläkevakuutusmaksut lasketaan em. palkkakertoimella tarkistetusta, vuoden 2023 tasossa olevasta työtulosta.

4 Vakuutuksen keskeyttäminen ja enneaikainen päättyminen

4.1 Vakuutuksen keskeyttäminen

Vakuutus vahvistetaan aina tietylle määräajalle. Jos on kysymys esimerkiksi kolmen vuoden ajalle myönnetystä apurahasta, on mahdollista, että vakuutuksen voimassaoloaikana työskentely keskeytyy pidempiaikaisesti.

Vahvistettu vakuutus voidaan keskeyttää, jos apurahalla työskentely keskeytyy vähintään neljän kuukauden ajaksi:

- apurahansaajan sairauden tai kuntoutuksen
- lapsen syntymän tai alle kolmivuotiaan lapsen hoidon
- asevelvollisuuden tai siviilipalveluksen
- palkka- tai muun ansiotyön (1.6.2015 jälkeen)
- tai muun näihin verrattavan syyn vuoksi.

Vakuutuksen keskeyttäminen edellyttää lisäksi:

- apurahansaaja on ilmoittanut työskentelynsä keskeyttämisestä apurahan myöntäjälle ja tämä on kirjallisesti hyväksynyt työskentelyn keskeyttämisen, ja että
- vakuutusaikaa on keskeytyksen jälkeen jäljellä vähintään neljä kuukautta.

Vakuutus keskeytetään vain apurahansaajan hakemuksesta edellytysten täytyessä sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työskentely on keskeytynyt. Jos apurahalla työskentely kuitenkin keskeytyy ennen kuin se on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta, vakuutus keskeytetään neljän kuukauden kuluttua vakuutuksen alkamisesta.

- Esimerkki 1 Apurahansaajalle on vahvistettu vakuutus ajalle 1.8.2021–31.7.2022. Hän saa palkkatyön 15.1.2022 lukien kuudeksi kuukaudeksi. Hän hakee vakuutuksen keskeytystä. Keskeytys myönnetään hänelle, kun keskeyttämistä seuraavan kuukauden alusta eli 1.2.2022 lukien. Vakuutus jatkuu, kun työskentely apurahalla jatkuu eli jäljellä olevat 6 kuukautta.
- Esimerkki 2 Apurahansaaja on vakuutettu 6 kuukauden ajaksi 1.9.2021–28.2.2022. Hän jää äitiyslomalle 15.1.2022. Vakuutusta ei voida keskeyttää, koska keskeytyksen jälkeen ei jää enää 4 kuukauden jaksoa. Vakuutus jää ennalleen.
- Esimerkki 3 Apurahansaaja on vakuutettu 12 kuukauden ajaksi 15.9.2022–14.9.2023. Hän sairastuu 15.12.2022 lukien ja on sairauslomalla 6 kuukautta. Hänen vakuutuksensa voidaan keskeyttää vasta, kun 4 kuukautta alkamisesta on kulunut eli 15.1.2022 lukien. Vakuutus jatkuu jäljellä olevat 8 kuukautta, kun apurahatyö jatkuu.

4.2 Keskeytyksen jälkeen

Kun apurahalla työskentely keskeytyksen jälkeen jatkuu, vakuutuksen voimassaoloa jatketaan apurahansaajan hakemuksesta alkuperäisen vakuutus päätöksen mukaisella työtulolla alkuperäisessä vakuutus päätöksessä vahvistettujen työskentelypäivien mukaisesti jäljellä olevalle, vähintään neljän kuukauden ajalle.

Esimerkki

Apurahansaajalle on vahvistettu MYEL-vakuutus ajalle 1.7.2021–30.6.2022 vuotuisella työtulolla 15 000 euroa. Hän jää äitiyslomalle ja vakuutus keskeytetään hakemuksesta 1.1.2022 lukien. Hän ilmoittaa Melalle jatkavansa apurahalla työskentelyä 1.1.2022. Hänen MYEL-vakuutustaan jatketaan keskeytymisen jälkeen jäljellä olevalle vakuutusajalle (6 kk) eli ajalle 1.1.2022 - 30.6.2022 vuotuisella työtulolla 15 000 euroa, joka kuitenkin tarkistetaan kyseisen vuoden palkkakertoimella.

4.3 Vakuutuksen päättyminen kesken vakuutusajan

Vakuutus voidaan päättää myös vakuutus päätöksessä vahvistettua vakuutuksen päättymispäivää aikaisemmin, jos apurahansaajan ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella käy ilmi, että hän on lopettanut työskentelynsä apurahansaajana tai jos hän ei enää muutoin ole vakuuttamisvelvollinen.

4.3.1 Työskentelyn päättyminen

Vakuutuksen päättäminen ennaikaisesti on mahdollista esimerkiksi työkyvyttömäksi tulemisen johdosta tai jos apurahansaaja on ilmoittanut apurahan myöntäjälle lopettaneensa työskentelyn apurahansaajana muusta syystä. Vakuutus päätetään tällöin siihen päivään, jolloin työskentely on päättynyt.

4.3.2 Ei vakuuttamisvelvollisuutta

Vakuutus voidaan joutua päättämään vakuutus päätöksessä vahvistettua vakuutuksen päättymispäivää aikaisemmin myös siksi, ettei työskentely enää kuulu MYELin piiriin. Mela voi selvityksen saatuaan tarkistaa aikaisemmin annettua vakuutus päätöstä siten, että vakuutus päätetään takautuvasti siihen päivään, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät enää täyty.

Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi seuraavat:

- apurahansaaja jää kesken apurahalla työskentelyn työeläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle. Vakuutus päätetään tällöin vanhuuseläkkeen alkamista edeltävään päivään.
- apurahansaaja on muuttanut ulkomaille asumaan, eikä kuulu enää Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin. Vakuutus päätetään tällöin ulkomaille muuttamista edeltävään päivään.
- työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetun apurahansaajan työtulo jää työkyvyttömyyden johdosta alle lain vähimmäisrajan hänen jäljellä oleva työkykynsä huomioon ottaen.

5 Apurahojen yhdistäminen

Apurahansaaja voi halutessaan 1.6.2015 voimaantulleen lainmuutoksen jälkeen yhdistää tietyin ehdoin toisen apurahan vakuutuksessa jo huomioon otettuun apurahaan.

Yhdistettävän apurahan edellytykset:

- on saatu samalta myöntäjältä kuin jo vakuutettu apuraha
- tarkoitettu samaan työhön
- on myönnetty samana päivänä tai myöhemmin kuin jo vakuutettu apuraha
- työskentelyn on oltava samanaikaista tai jatkuu aiemman apurahan perään keskeytyksettä
- työskentelyn yhdistettävällä apurahalla on alettava 1.6.2015 tai sen jälkeen
- uuden työskentelyn on kestävä vähintään kuukauden mutta alle 4 kuukautta
- apurahasta laskettavan työtulon on oltava yli pakollisen vakuuttamisen rajan.

Apurahansaajan on haettava yhdistämistä ennen kuin työskentely yhdistettävällä apurahalla on päättynyt. Hakemuksessa on esitettävä yhdistettävän apurahan myöntämistä koskeva päätös, selvitys työskentelyajasta ja apurahan liittymisestä samaan työhön kuin jo vakuutettu apuraha.

Yhdistäminen voidaan tehdä, vaikka vakuutuksen ehdot täyttävästä vakuutuksesta ei olisi vielä annettu päätöstä.

6 Kansainväliset vakuuttamistilanteet

Kansainvälisillä vakuuttamistilanteilla tarkoitetaan tässä oppaassa seuraavia tilanteita:

- Suomesta myönnetyn apurahan saanut apurahansaaja tulee ulkomailta Suomeen tekemään apurahatyötä
- Apuraha on myönnetty Suomesta ulkomailla tehtävää työtä varten
- Suomessa jo MYEL-vakuutettu apurahansaaja lähtee kesken vakuutuskauden ulkomaille asumaan ja työskentelemään.

Seuraavassa käydään läpi kukin tilanne MYEL-vakuuttamisen kannalta.

6.1 Apurahansaaja tulee ulkomailta Suomeen tekemään apurahatyötä

Jos henkilö tulee ulkomailta tekemään Suomeen apurahatyötä, ratkaisevaa sovellettavien säännösten kannalta on se, mistä maasta hän tulee Suomeen. Seuraavassa on käsitelty erikseen tilanteet, joissa apurahansaaja tulee Suomeen maista, joihin sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta tai maasta, johon sovelletaan kahdenvälistä sosiaaliturvasopimusta tai sopimuksettomasta maasta.

6.1.1 Apurahansaaja tulee Suomeen EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä tekemään apurahatyötä

Jos henkilö tulee Suomeen apurahalla työskentelyä varten EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä, hänet voidaan MYEL-vakuuttaa edellyttäen, että EY:n sosiaaliturva-asetuksen lainvalintasääntöjen mukaan häneen sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä ja MYEL-vakuuttamisen muut edellytykset täyttyvät. Suomessa asumista ei näissä tilanteissa kuitenkaan edellytetä. Suomessa apurahansaajia pidetään EY:n sosiaaliturva-asetusta sovellettaessa itsenäisinä ammatinharjoittajina.

EY:n sosiaaliturva-asetuksella pyritään siihen, että henkilö kuuluu vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaan kerrallaan. Sosiaaliturva-asetuksen pääsääntönä on, että itsenäinen ammatinharjoittaja kuuluu sen maan sosiaaliturvaan, jonka alueella hän toimii.

EU- tai ETA-maat

EY:n sosiaaliturva-asetusta sovelletaan EU- ja ETA-maihin. On huomattava, että EY:n sosiaaliturva-asetuksen soveltumisen kannalta ei ole ratkaisevaa apurahansaajan kansalaisuus. Jos apurahansaaja on ollut viimeksi vakuutettuna EU- tai ETA-maassa ennen muuttoaan Suomeen, häneen sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta, vaikka hän ei olisi EU- tai ETA-maan kansalainen.

Sveitsi

EU:n ja Sveitsin solmiman sopimuksen perusteella myös Sveitsissä asuvaan EU- tai ETA-maan kansalaiseen tai Sveitsin kansalaiseen sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta.

A1-todistus osoittaa, minkä valtion sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan, kun henkilö työskentelee EU- tai ETA-maassa. A1-todistuksen antaa kunkin jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, Suomessa Eläketurvakeskus. Kun pääsääntönä on työskentelymaassa vakuuttamisen periaate A1- todistuksella henkilö voi osoittaa kuuluvansa muun maan kuin työskentelymaan sosiaaliturvan piiriin.

Suomessa tehtävä apurahatyö

Jos työ tehdään Suomessa Suomesta myönnetyn apurahan turvin, EU- tai ETA-maasta tai Sveitsistä tuleva apurahansaaja vakuutetaan pääsääntöisesti apurahatyöstä Suomessa, ellei hänellä ole esittää toisen jäsenvaltion viranomaisen antamaa A1-todistusta siitä, että hän kuuluu apurahalla työskentelyn osalta toisen maan sosiaaliturvan piiriin.

Esimerkki

Saksalainen apurahansaaja on saanut Suomesta 20 000 euron suuruisen apurahan Suomessa tehtävää vuoden kestävästä apurahatyöstä varten. Hänellä ei ole Saksassa muuta ansiotoimintaa. Hänet vakuutetaan Suomessa apurahatyöstä.

6.1.2 Apurahansaaja tulee Suomeen sosiaaliturvasopimusmaasta tekemään apurahatyötä

Pääsääntöisesti sosiaaliturvasopimusmaasta Suomeen tulevan apurahansaajan tulee vakuuttaa itsensä työskentelymaassa eli Suomessa.

Jos apurahansaajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä sosiaaliturvasopimuksen määräysten perusteella, MYEL-vakuuttamisessa muutoin edellytettyä Suomessa asumista ei näissä tilanteissa edellytetä.

Suomella on sosiaaliturvasopimus Australian, Chilen, Etelä-Korean, Intian, Israelin, Japanin, Kanadan, Kiinan, Quebecin ja USA:n kanssa. Kaikki sopimukset eivät kata kaikkia etuuksia. Australian sopimus ei koske apurahansaajia.

Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa soveltamisratkaisun siitä, voidaanko sosiaaliturva-sopimusmaasta Suomeen tuleva apurahansaaja MYEL-vakuuttaa Suomessa tehdystä työstä.

6.1.3 Sopimuksettomasta maasta tuleva apurahansaaja tulee Suomeen tekemään apurahatyötä

Sopimuksettomia maita ovat muut maat, kuin EU- tai ETA-maat, Sveitsi tai sosiaaliturvasopimusmaat, sekä CERN.

Jos apurahansaaja muuttaa sopimuksettomasta maasta Suomeen apurahalla työskentelyä varten, hänen on täytettävä asumisperusteisen sosiaaliturvalainsäädännön ehdot Suomeen vakinaisesti muuttavasta henkilöstä, jotta hänet voitaisiin MYEL-vakuuttaa Suomessa asuvana henkilönä. Asumisperusteista etuuslainsäädäntöä sovellettaessa Suomessa vakinaisesti asuvana pidetään henkilöä, jolla on Suomessa

varsinainen asunto ja koti ja joka jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee täällä. Määritelmä tulee asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 5 §:stä ja sen hallituksen esityksen perusteluista.

MYELissä ei ole määritelty asumisen käsitettä. MYELin hallituksen esityksessä (HE 98/2008 vp.) on todettu, että apurahansaajan asuminen ratkaistaan samoilla perusteilla kuin sovellettaessa asumiseen perustuvasta sosiaaliturvalainsäädännöstä annettua lakia (1573/1993; soveltamisalaki). Soveltamisalaki on kumottu ja 1.4.2019 alkaen sen on korvannut laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa (16/2019; AspSotuL). AspSotuL:n hallituksen esityksen (HE 118/2018 vp.) mukaan eläkelaitos ratkaisee yrittäjän asumisen soveltuvin osin käyttäen kyseisen lain 5 § kriteerejä, jotka ovat yhtenevät soveltamisalain kanssa. Muita AspSotuL:n säännöksiä (esim. 4 § oleskeluluvasta ja 10 § muista Suomeen muuttotilanteista) eläkelaitos ei sovelle MYELin asumisvaatimusta arvioidessaan.

Mela arvioi, asuuko henkilö Suomessa vakinaisesti. Tähän arviointiin Mela voi käyttää apuna kotikuntalakiin (201/1994) kirjattuja periaatteita. Jos henkilölle on jo kotikuntalain perusteella merkitty kotikunta, Mela pääsääntöisesti katsoo henkilön asuvan tällöin vakinaisesti Suomessa.

Melan ohjeistuksen pohjana on ETK:n ohjeistus ulkomailta tulevan yrittäjän vakuuttamisesta ([linkki Työeläkelakipalveluun](#)) sovellettuna apurahansaajaan. Tarvittaessa Mela voi pyytää soveltamisalaratkaisua Eläketurvakeskukselta Suomessa asumisen ehtojen täyttymisestä.

6.1.3.1 Kokonaisarvio

Mela arvioi vakinaista asumista kokonaisvaltaisesti. Tulkinnanvaraisissa tilanteissa otetaan Suomessa asumista arvioitaessa huomioon mm. seuraavia seikkoja, joihin apurahansaajalta voidaan pyytää vastausta:

- Onko Kela antanut asumisperusteisesta sosiaaliturvasta päätöksen
- Mikä on ilmoitettu väestörekisteriin asuinpaikaksi? Onko osoite Suomessa tilapäinen vai vakituinen?
- Onko apurahansaajalla kotikunta Suomessa?
- Oleskelun pituus ja luonne. Onko Suomessa oleskelu tilapäistä vai toistaiseksi tarkoitettua? Kuinka kauan apurahansaaja on jo oleskellut Suomessa ja mistä syystä?
- Onko apurahansaajalla ollut aiempia työsuhteita Suomessa?
- Oleskeleeko apurahansaaja Suomessa vähintään puolet ajasta?
- Missä apurahansaajan perhe (puoliso ja alaikäiset lapset) asuu?
- Missä lapset käyvät koulua?
- Missä apurahatyö tapahtuu?
- Missä maassa apurahansaaja on yleisesti verovelvollinen?
- Miten asuminen on järjestetty Suomessa ja ulkomailla (vuokra-asunto, omistusasunto tms.)?

Mikään näistä tekijöistä ei yksinään ratkaise sitä, missä maassa apurahansaajan katsotaan asuvan, vaan ne ovat yksittäisiä tekijöitä kokonaisarvioinnissa. Kaikkiin kysymyksiin ei tarvitse saada vastausta. Ratkaisevaa on se, missä apurahansaaja tosiasiallisesti asuu. Keskeisimmät seikat arvioinnissa ovat hakijan oma ilmoitus asuinmaasta, perheen asuinpaikka ja väestörekisteritiedot.

Vakinaisesta asumisesta kertoo se, että henkilö kertoo asuvansa ja työskentelevänsä Suomessa vähintään kaksi vuotta tai hän on ollut täällä tilapäisesti jo vuoden ja tulee työskentelemään Suomessa vuoden.

6.1.3.2 Asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltaminen apurahansaajaan

Ratkaistessaan Suomeen tulevan apurahansaajan oikeutta Suomen asumisperusteisiin etuuksiin Kela katsoo ensisijaisesti sitä, onko henkilö MYEL-vakuutettu. Lisäksi Kela arvioi laillisen oleskelun vaatimuksen täyttymisen etuusratkaisun yhteydessä, eli käytännössä tarkastaa, onko henkilöllä oleskeluun oikeuttava lupa.

Ulkomailta Suomeen tulevan apurahansaajan oikeudesta asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin ohjeistaa Kela.

Oleskelulupa

MYELin edellytyksenä ei ole sitä, että apurahansaajalla tulisi olla oleskelulupa eikä Suomessa asumista arvioida sen perusteella, onko apurahansaajalla oleskelulupa.

Esimerkkejä

Venäläinen tutkija on saanut kolmivuotisen apurahan (20 000 euroa/vuosi) lääketieteellistä tutkimusta tekevän työryhmän jäsenenä. Hänellä ei ole muita siteitä Suomeen. Jos hän on ilmoittanut väestörekisteriin asuvansa Suomessa ja hänelle on merkitty kotikunta, hänet voidaan vakuuttaa kotikunnan myöntämisestä lukien.

Marokkolainen tanssitaidetta harjoittava henkilö on saanut 15 000 euron suuruisen apurahan Suomessa tehtävää puolen vuoden pituista esityskiertuetta varten. Hänellä ei ole muita siteitä Suomeen. Apurahansaajan ei voida katsoa muuttaneen Suomeen vakinaisesti. Häntä ei voida MYEL-vakuuttaa, koska Suomessa asumisen ehto ei täyty.

Samassa tanssitaidetta harjoittavassa ryhmässä on toinen marokkolainen apurahansaaja, joka on juuri avioitunut Suomessa vakinaisesti asuvan suomalaisen kanssa. Vaikka 15 000 euron apuraha on myönnetty vain puolen vuoden ajalle, perhesiteiden vuoksi apurahansaajan katsotaan asuvan Suomessa vakinaisesti ja hänet voidaan MYEL-vakuuttaa.

MYEL-vakuuttamisvelvollisuuden kannalta on ratkaisevaa, onko apurahansaaja apurahalla työskentelyn alkaessa katsottava Suomessa asuvaksi henkilöksi.

6.1.3.3 Myöhemmin täyttää ehdot

Jos sopimuksettomasta maasta tuleva apurahansaaja ei työskentelyn alkaessa vielä täytä Suomessa asumisen ehtoja, mutta täyttää ne myöhemmin kesken apurahakauden, hänet MYEL-vakuutetaan siitä päivästä lukien, jolloin Suomessa asumisen edellytys täyttyy, jos vakuuttamisen ehdot muutoin täyttyvät jäljellä olevalle ajalle.

6.1.3.4 Ei ole muuttanut Suomeen vakinaisesti

Jos kokonaisarvion perusteella katsotaan, ettei sopimuksettomasta maasta Suomeen muuttava henkilö ole muuttanut Suomeen vakinaisesti, häntä ei voida MYEL-vakuuttaa apurahalla työskentelystä.

6.2 Apuraha on myönnetty ulkomailla tehtävää apurahatyötä varten

Apurahansaaja, joka saa Suomesta apurahan ulkomailla tehtävää apurahalla työskentelyä varten, voi kuulua MYELin piiriin. Käytännössä vakuuttamisen edellytykset ratkeavat sen perusteella, mistä maasta on kysymys. Seuraavassa käsitellään erikseen tilanne, jossa apuraha on myönnetty:

- EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä tapahtuvaa työskentelyä varten
- Sosiaaliturvasopimusmaassa työskentelyä varten
- Sopimuksettomassa maassa tapahtuvaa työskentelyä varten

6.2.1 Apuraha on myönnetty EU tai ETA-maassa, Sveitsissä tai Iso-Britanniassa työskentelyyn

EU- tai ETA-maissa tai Sveitsissä tapahtuvaan työskentelyyn sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta. MYEL soveltuu vain sellaiseen apurahansaajaan, johon EY:n sosiaaliturva-asetuksen lainvalintasääntöjen mukaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä. EY:n sosiaaliturva-asetuksessa lähtökohtana on työskentelymaassa vakuuttamisen periaate. Tämän vuoksi toisessa jäsenvaltiossa tehtävän työn vakuuttaminen Suomessa edellyttää Eläketurvakeskuksen antamaa A1- todistusta, jonka perusteella apurahansaaja voi kuulua edelleen lähtömaansa eli Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Apurahansaaja voi kuulua Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä työskentelyn osalta mm. nk. lähetettynä itsenäisenä ammatinharjoittajana tai poikkeusluvan perusteella. Apurahansaajan tulee ennen työskentelyn alkamista hakea Eläketurvakeskukselta A1-todistusta siitä, että hän kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin em. työskentelyn osalta. A1-todistusta haetaan Eläketurvakeskukselta lomakkeella, jonka voi tulostaa osoitteessa www.etk.fi.

Jos apurahansaajalla on EU- tai ETA-maassa tehtävän apurahatyön rinnalla samanaikaisesti muuta apurahalla työskentelyä Suomessa tai työ/virkasuhde tai yrittäjätoimintaa Suomessa tai toisessa jäsenvaltiossa, vakuuttaminen ratkeaa kahdessa valtiossa työskentelyä koskevien EY:n sosiaaliturva-asetuksen säännösten mukaan.

Iso-Britanniaan sovelletaan Britannian erosopimusta ja sen kautta EU:n sosiaaliturva-asetusta tai EU:n ja Britannian välistä kauppaa- ja yhteistyösopimusta. Tästä tarkemmin Työeläkelakipalvelussa.

Näitä eri tilanteita käydään seuraavana läpi yleisellä tasolla.

6.2.1.1 Lähetetty itsenäinen ammatinharjoittaja

EY:n sosiaaliturva-asetuksen nk. lähetettyä itsenäistä ammatinharjoittajaa koskevien säännösten mukaan apurahansaaja voi enintään kahden vuoden kestävän ulkomailla työskentelyn osalta kuulua edelleen Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin.

Jos kyseessä on suomalainen apurahansaaja, joka ei muutoin työskentele siinä EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä, jossa tapahtuvaa työskentelyä varten hänelle on myönnetty apuraha, hän kuuluu yleensä enintään vuoden kestävän työskentelyn osalta Suomen sosiaaliturvan piiriin. Apurahansaajan hakemuksesta Eläketurvakeskus myöntää tällöin hänelle A1-todistuksen lähetettyinä itsenäisenä ammatinharjoittajana.

Eläketurvakeskus antaa A1-todistusta koskevasta hakemuksesta aina valituskelpoisen päätöksen, kun on kysymys nk. lähetettyä itsenäistä ammatinharjoittajaa koskevasta päätöksestä. Päätöksestä voi valittaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan ja lautakunnan päätöksestä edelleen vakuutusosoikeuteen.

6.2.1.2 Lähetetty työntekijä, jolla myös apurahatyötä

Apurahansaaja saattaa saada ulkomailla ollessaan myös palkkaa Suomesta. Jos työnantaja on hakenut lähetetyn työntekijän todistuksen, ei apurahansaajan tarvitse enää hakea erikseen A1-todistusta apurahansaajana. Ainoastaan siinä tilanteessa, että hän työskentelee apurahalla pidemmän ajan kuin miltä hänelle maksetaan Suomesta palkkaa, hänen tulee hakea apurahatyöhön erikseen A1-todistus.

6.2.1.3 Poikkeuslupa

Jos työskentely EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä kestää yli kaksi vuotta, työskentely voidaan vakuuttaa Suomessa vain poikkeusluvalla, josta Eläketurvakeskus on sopinut asianomaisen jäsenvaltion viranomaisen kanssa. Poikkeuslupa edellyttää aina työskentelymaahan viranomaisen suostumusta ja poikkeuslupa voidaan myöntää enintään viideksi vuodeksi yhteen maahan. Näissäkin tilanteissa apurahansaaja saa Eläketurvakeskukselta A1-todistuksen (edellyttää hakemista). Jos poikkeuslupaa ei haeta tai anneta, työ kuuluu vakuuttaa työskentelymaassa. Poikkeusluparatkaisuista apurahansaajalla on valitusoikeus Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan.

6.2.1.4 Työskentely kahdessa jäsenvaltiossa

Jos apurahansaajalla on EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä tapahtuvan apurahatyön rinnalla toisessa jäsenvaltiossa tapahtuvaa työskentelyä, ei ole kysymys nk. lähetetyn itsenäisen ammatinharjoittajan tilanteesta. Vakuuttamismääräyksen mukaan tällöin EY:n sosiaaliturva-asetuksen kahdessa jäsenvaltiossa työskentelyä koskevien säännösten mukaan.

EY:n sosiaaliturva-asetuksen pääsääntö on yhdessä maassa vakuuttamisen periaate, joten lähtökohtaisesti myös kahdessa maassa tapahtuva työskentely vakuutetaan vain yhdessä maassa.

Myös sellaisen henkilön, joka työskentelee kahdessa tai useammassa maassa apurahansaajana, työ- tai virkasuhteisena tai yrittäjänä, tulee hakea A1-todistusta Eläketurvakeskukselta.

6.2.1.5 Työsuhde toisessa jäsenvaltiossa ja itsenäisenä ammatinharjoittajana toisessa

Jos henkilö työskentelee samanaikaisesti työsuhteessa yhdessä jäsenmaassa ja itsenäisenä ammatinharjoittajana toisessa, hänet vakuutetaan yleensä koko työskentelyn osalta siinä maassa, jossa hän on työsuhteessa.

6.2.1.6 Apurahalla työskentelyä useammassa maassa

Jos apurahansaajalla on samanaikaisesti Suomessa tehtävää MYEL-vakuutettua apurahatyötä ja sen lisäksi hän tekee apurahatyötä EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä Suomesta myönnetyllä apurahalla, on myös kysymys kahdessa jäsenvaltiossa työskentelevästä henkilöstä.

Jos apurahatyötä pidetään ko. maassa itsenäisenä ammatinharjoittajana tehtynä työnä, kahdessa jäsenvaltiossa itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva apurahansaaja vakuutetaan siinä maassa, jossa hän asuu, jos hänen työskentelystään merkittävä osa tapahtuu siellä.

Jos apurahansaaja ei tee apurahatyötä lainkaan asuinmaassaan, hänen katsotaan kuuluvan sen maan lainsäädännön piiriin, jossa hän harjoittaa pääosaa apurahatyöstään.

6.2.1.7 Eläketurvakeskuksen ratkaisu

Eläketurvakeskus ratkaisee, voiko apurahansaaja kuulua Suomen sosiaaliturvan piiriin tilanteessa, jossa hänellä on EU- tai ETA-maassa tai Sveitsissä tapahtuvaa työskentelyä varten myönnetyn apurahan rinnalla Suomessa tai toisessa jäsenvaltiossa työsuhde, yritystoimintaa tai apurahalla työskentelyä. Jos henkilö kuuluu Suomesta myönnetyllä apurahalla työskentelyn osalta Suomen sosiaaliturvan piiriin, Eläketurvakeskus antaa apurahansaajalle A1-todistuksen ja hänet voidaan MYEL-vakuuttaa.

Jos apurahansaaja ei EY:n sosiaaliturva-asetuksen mukaan kuulu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin toisessa jäsenvaltiossa tehdyn apurahatyön osalta, hänelle ei anneta A1-todistusta. Eläketurvakeskus antaa hakijalle kuitenkin aina myös hylkäävästä ratkaisusta valituskelpoisen päätöksen/kirjeen. Apurahalla työskentely vakuutetaan tällöin Suomen sijasta työskentelymaan säännösten mukaan, jos työskentely kuuluu ko. jäsenvaltion säännösten mukaan eläkevakuuttaa.

6.2.2 Apuraha on myönnetty sosiaaliturvasopimusmaassa työskentelyä varten

Kun apurahansaaja lähtee Suomesta myönnetyllä apurahalla työskentelemään sosiaaliturvasopimusmaahan, MYEL-vakuuttaminen ratkeaa kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen perusteella.

Myös sosiaaliturvasopimusmaiden osalta Suomen sosiaaliturvan piiriin kuuluminen on selvitettävä Eläketurvakeskuksessa.

USA:ssa yli vuoden tehtävää apurahatyötä varten on haettava poikkeuslupa. Tämän poikkeuslupan hakee Eläketurvakeskus Yhdysvaltain viranomaisilta. Kun poikkeuslupa on myönnetty, sitä ei voi enää anoa peruttavaksi.

6.2.3 Apuraha on myönnetty sopimuksettomassa maassa tapahtuvaa työskentelyä varten

Sopimuksettomilla mailla tarkoitetaan muita maita, kuin EU- tai ETA-maita, Sveitsiä tai sosiaaliturvasopimusmaita, sekä CERNiä.

Jos Suomessa asuvalle henkilölle on myönnetty apuraha sopimuksettomassa maassa tapahtuvaa työskentelyä varten, apurahansaaja kuuluu MYELin piiriin, jos vakuuttamisen ehdot muutoin täyttyvät.

Apurahansaajaa pidetään Suomessa asuvana enintään viiden vuoden ajan, kun hän on päätoiminen apurahansaaja. Jos henkilöä ei voida katsoa Suomessa asuvaksi apurahatyön alkaessa, häntä ei voi vakuuttaa. Tämän jälkeen henkilön tulee palata Suomeen vähintään 6 kuukauden ajaksi, jotta häntä voidaan uuden ulkomailla oleskelun aikana pitää edelleen Suomessa asuvana. Apurahansaajan on ilmoitettava Kelalle apurahatyön aloittamisesta ja päättymisestä ulkomailla.

6.2.4 Apurahansaaja lähtee MYEL-vakuutuksen voimassa ollessa ulkomaille työskentelemään

MYEL-vakuutus voidaan pitää ilman erillistä päätöstä voimassa apurahansaajan vakuutusaikana tekemien lyhyiden, alle kuukauden mittaisten työmatkojen aikana. Jotkut maat kuitenkin saattavat vaatia A1-todistuksen lyhyemmillekin työmatkoille tai työkeikoille. Tällöin apurahansaajan tulee hakea A1-todistusta Eläketurvakeskukselta.

Jos kuitenkin ulkomailla työskentely on pidempiaikaista eli kuukauden tai yli kuukauden kestävä, tulee apurahansaajan ilmoittaa asiasta Melalle.

Apurahansaajan muuttaessa ulkomaille työskentelemään, on selvitettävä erikseen, pysyykö hänelle jo myönnetty MYEL-vakuutus voimassa. Asian ratkaiseminen ja sovellettavat säännökset riippuvat siitä, missä maassa työskentely jatkossa tulee tapahtumaan.

6.2.4.1 EU- tai ETA-maa tai Sveitsi

Edellä mainittujen maiden osalta sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta. Apurahansaajan MYEL-vakuutus voi tällöin pysyä voimassa, jos häneen sovelletaan edelleen Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen nojalla. Asiasta päättää Eläketurvakeskus. Käytännössä tässä toimitaan samoin kuin on selostettu jo kohdassa 6.2.1, missä käsiteltiin tilannetta, jossa apuraha on myönnetty ulkomailla tehtävää työtä varten.

Jos Eläketurvakeskus antaa apurahansaajalle A1- todistuksen koskien työskentelyä edellä mainituissa maissa, MYEL-vakuutus pysyy voimassa. Jos todistusta ei anneta tai apurahansaaja ei sitä ole kohtuullisessa ajassa hakenut, MYEL-vakuutus joudutaan päättämään ulkomaille muuttamista edeltävään päivään.

6.2.4.2 Sosiaaliturvasopimusmaat

Ennen sosiaaliturvasopimusmaahan lähtemistä hakijan tulee olla yhteydessä Eläketurvakeskukseen ja selvittää, voidaanko hänet edelleen vakuuttaa Suomessa. Tästä enemmän kohdassa 6.2.2.

Jos toimintaa ei voida vakuuttaa enää Suomessa sosiaaliturvasopimusmaahan lähdön jälkeen, MYEL-vakuutus päätetään ulkomaille muuttamista edeltävään päivään.

6.2.4.3 Sopimuksettomat maat

Apurahansaajalle myönnetty MYEL-vakuutus pysyy voimassa, kun apurahansaaja lähtee sopimuksettomaan maahan (muu maa, kuin EU-, tai ETA-maa tai Sveitsi tai sosiaaliturvasopimusmaa, sekä CERN) asumaan ja työskentelemään, jos hän edelleen kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain mukaan.

7 Apurahansaajan vakuutusmaksu

Eläketurvansa kustantamiseksi apurahansaaja on velvollinen suorittamaan työtulon perusteella lasketun työeläkevakuutusmaksun (MYEL-maksun), ryhmähenkivakuutusmaksun sekä työtapaturma- ja ammattitautivakuutusmaksun (työajan MATA-vakuutusmaksu).

7.1 MYEL-vakuutusmaksun määräytyminen

Työeläkevakuutusmaksun (MYEL-maksun) määräytymiseen vaikuttaa vakuutusaika, vuotuisen työtulon määrä, vakuutetun ikä sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vuosittain vahvistamat perusprosentit, jotka on sidottu työntekijän eläkelain (TyEL) mukaiseen TyEL-maksuun. Perusprosentit vahvistetaan erikseen alle 53-vuotiaille ja 53 vuotta täyttäneille.

Vuonna 2022 alle 53-vuotiaan vakuutetun perusprosentti on 24,10 ja 53 vuotta täyttäneen vakuutetun perusprosentti on 25,60.

Maksu lasketaan 28 942,64 euron vuotuisen työtuloon saakka alennetun prosentin mukaan. Alennettu prosentti on 54 % perusprosentista eli 13,0140 %.

Maksu lasketaan väliprocentin mukaan siltä osin, kun työtulo ylittää 28 942,64 euroa, mutta on korkeintaan 45 481,37. Väliprosentti on alennettu prosentti kerrottuna luvulla, joka saadaan, kun 0,46-kertaisen työtulon ja 4293,68 euron summa jaetaan 16862,23 eurolla. Väliprosenttia laskettaessa työtulo otetaan huomioon enintään 45 481,37 euroon saakka. Saadut summat lasketaan maksua määrättäessä yhteen.

Kun työtulo ylittää 45 481,37 euroa, on vakuutusmaksuprosentti perusprosentin suuruinen tämän euromäärän ylittävältä osalta.

Huom. Tässä luvussa yllä olevat euromäärät ovat vuoden 2022 tasossa.

MYEL-vakuutusmaksut määräytyvät kunakin vuonna vahvistetun palkkakertoimen mukaisesti tarkistetun vuotuisen työtulon perusteella.

MYEL-vakuutusmaksu määrätään vakuutuskohtaisesti kunkin apurahan osalta vahvistetun vuotuisen MYEL-työtulon perusteella.

Esimerkki

30-vuotias apurahansaaja vakuutetaan ajalle 1.1.2022–31.12.2022 vuotuisella työtulolla 15 000 euroa (vakuutus 1). Apurahansaaja vakuutetaan lisäksi ajalle 1.7.2022 – 30.6.2023 vuotuisella työtulolla 30 000 euroa (vakuutus 2).

Vakuutusmaksuprosentti on alennetun prosentin mukainen vakuutus 1:ssä eli 13,0140 prosenttia. Vakuutus 2:ssä vuoden 2022 vakuutusmaksu on alennetun vakuutusmaksuprosentin mukainen 28 942,64 euron vuosityötuloon asti ja mainitun vuosityötulon ylittävältä osalta väliprocentin mukainen.

7.2 Ryhmähenkivakuutusmaksu

Kun apurahansaajalle vahvistetaan MYEL-vakuutus, siihen liittyy automaattisesti ryhmähenkivakuutusturva, MATA-työtaturma- ja ammattitautiturva sekä oikeus Mela-sairauspäivärahaan.

Apurahansaajan ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksu lasketaan vuotuisena tasamaksuna siten, että maksujen yhteismäärän tulee kattaa kaksi kolmannesta apurahansaajien ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista. Se määritetään vuosittain. Vuonna 2022 ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksu on 0 euroa vuodessa. Ryhmähenkivakuutusmaksu erääntyy maksettavaksi samanaikaisesti MYEL-vakuutusmaksun kanssa.

7.3 Työajan MATA-vakuutuksen maksu

Vastaavasti MYEL-vakuutetun apurahansaajan on maksettava vakuutuksen ajalta työajan MATA-vakuutusmaksu (MATA-työtaturma- ja ammattitautivakuutusmaksu). Apurahansaajan työajan MATA-vakuutusmaksu muodostuu kaikille apurahansaajille samansuuruisesta pohjaosasta ja apurahansaajalle MYEL-vakuutuksen vuotuisen työtuloon perustuvasta ansio-osasta. Työajan MATA-vakuutuksen maksu vuonna 2022 lasketaan seuraavasti: 4 euroa + 0,085 prosenttia MYEL-työtulosta. Myös työajan MATA-vakuutusmaksut määräytyvät kunakin vuonna vahvistetun palkkakertoimen mukaisesti tarkistetun vuotuisen työtulon perusteella. MATA-työtaturma- ja ammattitautivakuutusmaksua koskevat pääsääntöisesti samat käsittelysäännöt kuin MYEL-vakuutusmaksua ja se peritään MYEL-vakuutusmaksun yhteydessä.

7.4 Vakuutus voimassa vain osan vuotta

Jos vakuutus on voimassa vain osan vuotta, yllä mainitulla tavalla lasketut vuotuiset vakuutusmaksut suhteutetaan vakuutuksen voimassaoloaikaan.

7.5 Vakuutusmaksun laskutus

Vakuutusmaksu peritään vakuutetulta Melan toimesta laskulla tiettyinä asetuksessa säädettynä eräpäivinä (valtioneuvoston asetus maatalousyrittäjän eläkelain täytäntöönpanosta; 1407/2006). Lasku voidaan toimittaa apurahansaajalle postitse tai vakuutettu voi halutessaan saada sen myös sähköisenä e-laskuna. Myös suoramaksu on mahdollista.

7.5.1 Vakuutusmaksun eräpäivät

Vakuutuksen alkaessa Mela määrää vakuutusmaksun eräpäivän. Käytännössä ensimmäinen maksu erääntyy pääsääntöisesti vakuutus päätöksen antamista seuraavan kuukauden 15 päivänä. Silloin on maksettava myös vakuutus päätöksen antamista edeltävää aikaa koskevat vakuutusmaksut.

Edellä tarkoitetun ensimmäisen eräpäivän jälkeen vakuutusmaksu peritään neljä kertaa vuodessa säännöllisinä eräpäivinä. Apurahansaajan työeläkevakuutusmaksun säännölliset eräpäivät ovat maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuun 15. päivä. Jos MYEL-vakuutus keskeytetään apurahansaajan hakemuksesta, keskeytyspäivään mennessä erääntyneet vakuutusmaksut peritään Melan määräämänä eräpäivänä.

MYEL-vakuutuksen päättyessä maksamatta oleva vakuutusmaksu erääntyy seuraavan kuun 15. päivä.

7.5.2 Samanaikaisesti useampi apurahansaajan vakuutus

Koska MYEL-vakuutus vahvistetaan apurahakohtaisesti, myös MYEL-vakuutusmaksu ja työajan MATA-vakuutusmaksu määrätään kunkin MYEL-vakuutuksen osalta erikseen. Myös lasku tulee erikseen kustakin vakuutuksesta.

7.5.3 Samanaikaisesti apurahansaajan vakuutus ja maatalousyrittäjän vakuutus

Maatalousyrittäjätoimintaan ja apurahalla työskentelyyn liittyvät vakuutusmaksut peritään erikseen. Maatalousyrittäjätoimintaan ja apurahalla työskentelyyn liittyvien vakuutusmaksujen eräpäivät määräytyvät eri tavalla.

Henkilö, joka on MYEL-vakuutettu sekä maatalousyrittäjänä että apurahansaajana, on velvollinen suorittamaan vain maatalousyrittäjien ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksun siltä ajalta, jona maatalousyrittäjän ja apurahansaajan MYEL-vakuutukset ovat samanaikaisesti voimassa.

7.6 Viivästyskorko

Jos vakuutusmaksua ei makseta eräpäivään mennessä, erääntyneestä maksusta on viivästymisen ajalta maksettava viivästyskorkoa, joka on suuruudeltaan MYEL 25 §:n mukaan korkolain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuisen viivästyskorko. Vuoden 2020 loppuun saakka oli voimassa laki Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maksettavien vakuutusmaksujen viivästyskoron väliaikaisesta alentamisesta (693/2017), jonka mukaan viivästyskorko on suorituksen viivästymisen ajalta neljä prosenttia.

7.7 Ulosottoperintä

Jos vakuutusmaksua ei ole maksettu, Mela lähettää yhden maksukehotuksen. Jos vakuutusmaksua ei maksukehotuksenkaan antamisen jälkeen suoriteta, perintä hoidetaan ulosottoimin.

Melan määräämät lakisääteiset vakuutusmaksut ja niihin liittyvät viivästyskorot ovat suoraan ulosottokelpoisia.

7.8 Maksamattomien vakuutusmaksujen perintä MYEL-eläkkeestä

Jos apurahansaajalla on maksamattomia vakuutusmaksuja, niitä voidaan tietyin edellytyksin periä hänen MYEL-eläkkeestään sekä MATA-korvauksestaan.

7.9 Vakuutusmaksujen vanhentuminen

Vakuutusmaksu on perittävä maksuvelvolliselta maksuunpanovuonna tai viitenä sitä seuraavana kalenterivuonna. Maksuunpanopäivänä pidetään Eläketurvakeskuksen ohjeistuksen mukaan vakuutusmaksun eräpäivää. Vakuutusmaksun vanhentuminen lasketaan maksuunpanopäivästä. Vuonna 2022 maksuunpantu vakuutusmaksu on perittävä viimeistään vuonna 2027. Maksamattomat vakuutusmaksut, jotka ovat ehtineet vanhentua vaikuttavat vähentävästi eläkkeen perusteena olevaan MYEL-työtuloon ja sitä kautta apurahansaajan eläketurvan tasoon.

7.10 Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen

Mikäli myöhemmin käy ilmi, että apurahansaaja on aiheettomasti maksanut työeläkevakuutusmaksun, palautus vanhentuu viiden vuoden kuluttua maksun maksupäivästä lukien jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

Esimerkki: 2.12.2022 käy ilmi, että vakuutettu apurahansaaja ei olekaan kuulunut Suomen sosiaaliturvaan vuonna 2015, kun hänet on vakuutettu. Hänen vakuutusmaksunsa palautetaan vain siltä osin, kun niitä on maksettu 2.12.2017 jälkeen, vaikka hänen vakuutuksensa poistetaan vuodesta 2015.

8 Vakuuttamisvelvollisuuden valvonta

Vuoden 2009 aikana tai sen jälkeen myönnettyjen apurahojen osalta MYEL-vakuutuksen ottaminen on lakisääteinen velvollisuus. Tämän vuoksi MYEL sisältää myös säännökset siitä, että Melalla on velvollisuus valvoa vakuuttamisvelvollisuuden toteutumista. Käytännössä valvonta toteutetaan ensisijaisesti apurahan myöntäjien tekemien ilmoitusten perusteella.

8.1 Apurahan myöntäjän ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus

Apurahan myöntäjän on ilmoitettava Melalle, kun apurahansaajalle on myönnetty vähintään neljän kuukauden työskentelyajalle apuraha, joka on määrältään vähintään 1 371 euroa vuoden 2022 tasossa.

Ilmoituksesta tulee käydä ilmi:

- apurahansaajan nimi ja henkilötunnus
- myönnetyn apurahan määrä ja käyttötarkoitus sekä se, onko osa apurahasta myönnetty kulujen korvaamiseen
- työskentelyaika, jolle apuraha on myönnetty, jos apuraha on myönnetty tietylle työskentelyajalle (esim. kuukausina tai työskentelyn alkamis- ja päättymisajankohdana)

Ilmoitus on tehtävä Melalle kirjallisena sähköisesti tai postitse viimeistään kolmen kuukauden kuluessa apurahan maksamisen alkamisesta. Apurahan maksamisen katsotaan alkaneen, kun apuraha on laitettu maksuun ensimmäisen kerran apurahansaajan tilille. Myöntöilmoituksen voi tehdä Melalle heti kun tarvittavat tiedot ovat myöntäjän käytettävissä. Sähköisten ilmoitusten osalta on huolehdittava salassapidettävien tietojen tietoturvallisesta toimitustavasta.

Ilmoituksen tekeminen ei ole tarpeellista niissä tilanteissa, joissa apurahaan ei selkeästi liity vakuuttamisvelvollisuutta. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi:

- apuraha on myönnetty alle neljän kuukauden ajalle
- apuraha on määrältään alle 1 371 euroa vuoden 2022 tasossa
- apuraha on myönnetty ainoastaan kuluihin
- apuraha on myönnetty ammatilliseen perustutkintoon, ammattikorkeakoulu-tutkintoon tai alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon liittyvää opiskelua tai opinnäytetyötä varten
- apurahansaajana on muu kuin luonnollinen henkilö tai työryhmä (esim. yhdistys)
- apurahalla työskentelyaika kohdistuu sellaiseen aikaan, jona apurahansaaja ei ole vielä täyttänyt 18 vuotta
- apurahansaaja on työskentelyn alkaessa yli 68-vuotias

8.2 Apurahan myöntäjän muu tietojenantovelvollisuus

Edellä mainitun apurahojen ilmoitusvelvollisuuden lisäksi Melalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta apurahan myöntäjiltä käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja myönnetystä apurahasta ja sen perusteena olevasta hakemuksesta. Mela voi kysyä myös apurahan keskeyttämiseen

liittyen, onko apurahansaaja ilmoittanut keskeytyksestä apurahan myöntäjälle sekä millaisen kirjallisen vastauksen apurahan myöntäjä on ilmoitukseen antanut.

8.3 Apurahansaajan ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuus

Apurahan myöntäjän ilmoitusvelvollisuuden lisäksi myös apurahansaajalla on ilmoitusvelvollisuus Melalle, kun hän on saanut vähintään neljän kuukauden työskentelyajalle myönnetyn apurahan, joka on määrältään vähintään 1 371 euroa (vuoden 2022 tasossa).

Vastaavasti apurahansaajalla on ilmoitusvelvollisuus MYELin mukaisesti vakuutetun apurahalla työskentelyn päättymisestä, jos työskentely päättyy ennen vahvistetun vakuutusajan päättymistä.

Melalla on myös oikeus vaatia apurahansaajalta selvitystä kaikista sellaisista seikoista, jotka voivat vaikuttaa apurahansaajan MYELin mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen, työeläkevakuutusmaksuun, vakuutuksen hoitoon ja työtuloon.

8.4 Työryhmän vetäjän ilmoitusvelvollisuus

Kun kysymyksessä on apuraha, joka on myönnetty tieteellistä tutkimusta tekeväälle tai taiteellista toimintaa harjoittavalle henkilölle ja hänen työryhmälleen, apurahapäätöksessä mainittu henkilö on velvollinen ilmoittamaan Melalle työryhmässä työskentelevien henkilöiden nimet ja yhteystiedot vakuuttamisvelvollisuuden selvittämistä varten. Ilmoittaa tulee vain sellaiset työryhmässä työskentelevät henkilöt, jotka eivät tee kyseistä työtä työsuhteessa.

8.5 Pakkovakuuttaminen

Jos apurahansaaja on laiminlyönyt MYEL-vakuutuksen ottamisen, Melan on oltava yhteydessä apurahansaajaan ja kehotettava häntä ottamaan vakuutus. Jos apurahansaaja ei Melan asettamassa määräajassa korjaa laiminlyöntiään, Mela vakuuttaa apurahansaajan MYELin mukaisesti (pakkovakuuttaminen). Vakuutus vahvistetaan tällöin käytettävissä olevien selvitysten perusteella samojen periaatteiden mukaan kuin muutoinkin. Mikäli apurahanmyöntäjä ei ole muutoin ottanut kantaa työskentelyn ajankohtaan, pääsääntöisesti Mela katsoo työskentelyn alkaneen sen kuukauden alusta, jona myöntäjä ilmoitti apurahasta Melaan.

Pakkovakuuttaminen voi koskea vain 1.1.2009 tai sen jälkeen myönnettyjä apurahoja. Pakkovakuuttaminen voidaan tehdä takautuvasti kulumassa olevalta ja sitä edeltävältä kalenterivuodelta.

8.6 Vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta

Maatalousyrittäjän on ollut mahdollista saada vapautus MYEL-vakuutusmaksuvelvollisuudesta aiemman lainsäädännön perusteella. Mikäli maatalousyrittäjällä on edelleen voimassa vapautuspäätös, vapautus koskee myös samanaikaista apurahatyötä. Vapautuksen perusteet tulee kuitenkin selvittää, mikäli apurahatyön kanssa samanaikaisesti ei maatalousyrittäjällä ole enää muuta ansiotyötä eikä vapautukselle ole enää sen takia perustetta. Vuonna 2022 vapautus on enää alle 500 maatalousyrittäjällä voimassa. Vapautusta ei ole myönnetty vuoden 2002 jälkeen eikä se koske 1961 tai sen jälkeen syntyneitä henkilöitä.

9 Eläkkeen karttuminen MYEL-työeläkevakuutuksesta

Työ- ja virkasuhteessa työskentelevillä eläkkeen karttumisen peruste on palkka tai muu työstä maksettava vastike. Maatalousyrittäjillä, yrittäjillä sekä apurahansaajilla eläkkeen karttumisen peruste on vuotuinen työtulo.

Vuoden 2005 alusta voimaan tulleen työeläkeuudistuksen keskeinen periaate on, että kaikki työ kartuttaa eläkettä. Sen lisäksi, että eläkettä karttuu aktiiviaikana tehdystä työstä, karttuu uutta eläkettä myös sellaisesta työstä, jota eläkkeensaaja mahdollisesti tekee eläkkeensä rinnalla.

MYEL-eläkettä karttuu vain siltä ajalta, jona MYEL-vakuutus on voimassa. Eläkkeen karttuminen lasketaan kalenterivuosi-kohtaisesti. Eläkkeen perusteena on MYEL 73 §:ssä tarkoitettu kokonaistytulo.

9.1 Kokonaistytulo

Eläkkeen perusteena oleva kokonaistytulo lasketaan kullekin kalenterivuodelle erikseen. Eläkkeen perusteena oleva kokonaistytulo on kyseisenä kalenterivuonna voimassa olleiden vahvistettujen MYEL-työtulojen vakuutusaikojen mukaan painotettu keskimäärä. Jos vakuutus on ollut voimassa vain osan vuotta, kyseisen vuoden kokonaistytulo on vakuutuksessa oloaikaan vastaava osuus sinä vuonna voimassa olleiden MYEL-työtulojen painotetusta keskimäärästä.

Eläkkeen perusteena olevassa kokonaistytulossa huomioidaan myös maksamattomina vanhentuneiden MYEL-vakuutusmaksujen vaikutus. Maksamattomina vanhentuneet MYEL-maksut vaikuttavat vähentävästi kokonaistytuloon ja sitä kautta eläkkeen karttumiseen.

Jos apurahansaajalla on samana kalenterivuonna voimassa useampi MYEL-vakuutus, hänelle on vahvistettu kustakin vakuutuksesta vuotuinen MYEL-työtulo. Kaikki vuotuiset MYEL-työtulot otetaan huomioon eläkkeen perusteena olevassa kokonaistytulossa. Kokonaistytulossa otetaan myös huomioon, jos vakuutus ei ole ollut voimassa koko vuotta.

Esimerkki

Apurahansaajalle on vahvistettu vuotuiseksi työtuloksi 15 000 euroa ajalle 1.2.2022–31.12.2022. Hänelle on vahvistettu myös toinen vakuutus, jossa vuotuisen työtulon määrä on 10 000 euroa ajalla 1.6.2022–31.12.2022. Vuoden 2022 kokonaistytulo määrätään seuraavasti: $15\,000 \times 330/360 + 10\,000 \times 210/360 = 13\,750$ euroa + $5\,833,33$ euroa = $19\,583,33$ euroa.

9.2 Maatalousyrittäjätoimintaa apurahalla työskentelyn rinnalla

Jos apurahansaajalla on myös maatalousyrittäjätoimintaa, MYEL-eläkkeen perusteena olevassa kokonaistytulossa huomioidaan kumpikin toiminta.

9.3 Karttuminen

Eläkettä karttuu yllä selostetusta kokonaistytulosta tiettyjen karttumaprosenttien mukaan. Alla on selostettu lyhyesti apurahansaajan MYEL-eläkkeen karttumista koskevat pääsäännöt.

9.3.1 Ikäraajat

Eläkkeen karttumisen alkaa aikaisintaan 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien ja päättyy viimeistään 70 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun (vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä).

9.3.2 Karttuminen aktiiviaikana tehdystä työstä

Eläkettä karttuu lähtökohtaisesti koko siltä ajalta, jonka MYEL-vakuutus on voimassa ikään sidottujen karttumaprosenttien mukaisesti.

9.3.3 Karttumisprosentit

Eläkettä karttuu:

- 1,5 % vuodessa 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta sen kuukauden loppuun saakka, jonka aikana vakuutettu täyttää ylimmän eläkeiän.
- Vuosina 2017–2025 eläkettä karttuu 1,7 % vuodessa 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta sen kuukauden loppuun saakka, jonka aikana vakuutettu täyttää 63 vuotta (ikävuodet 53–62) siitä kokonaistyötulosta, joka kyseisen vuoden aikana on ollut voimassa.

Esimerkkejä

35-vuotiaalle apurahansaajalle on vahvistettu vuotuiseksi työtuloksi 15 000 euroa ajalle 1.1.2022–31.12.2022. Hänelle karttuu vuonna 2022 eläkettä MYEL-työeläkevakuutuksen perusteella $1,5 \% \times 15\,000 = 225$ euroa/v.

54-vuotiaalle apurahansaajalle on vahvistettu MYEL-vakuutus kuuden kuukauden ajalle 1.1.2022–30.6.2022 vuotuisella työtulolla 10 000 euroa. Koska vakuutusaika on alle vuoden, vuoden 2022 kokonaistyötulo on $10\,000 \times 180/360 = 5\,000$ euroa. Apurahansaajalle karttuu vuodelta 2022 eläkettä yli 53-vuotiaan karttumaprosentin mukaisesti eli $1,7 \% \times 5\,000 = 85$ euroa/v.

9.3.4 Karttuminen eläkkeen rinnalla tehdystä työstä

Työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla tehdystä työstä karttuu uutta eläkettä 1,5 % vuodessa vakuutetun iästä riippumatta. Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä työstä eläkettä karttuu erilaisten sääntöjen mukaisesti.

9.3.5 Karttuminen sosiaalietuuksista

Vuoden 2005 alusta erilaiset sosiaalietuudet ovat myös kartuttaneet eläkettä. Eläkettä kartuttavat mm. seuraavat sosiaalietuudet:

- sairausvakuutuslain mukainen äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha
- sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha ja erityishoitoraha
- vuorotteluvapaalain mukainen vuorottelukorvaus.

9.3.6 Työeläkeote

Työeläkeote lähetetään Suomessa asuville 18–67-vuotiaille henkilöille, jotka ovat työskennelleet yksityisen työnantajan palveluksessa, yrittäjinä tai maatalousyrittäjinä. Myös apurahansaajien MYEL-vakuutettu työskentely ilmoitetaan työeläkeotteella. Paperinen työeläkeote lähetetään joka kolmas vuosi.

10 Muutoksenhaku Melan antamasta vakuutus päätöksestä

10.1 Valitus

Melan antamasta vakuutus päätöksestä voi valittaa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan ja lautakunnan päätöksestä edelleen vakuutusoikeuteen. Päätöksiin liitetään valitusosoitus, joka sisältää selvityksen siitä, mihin, missä ajassa ja kuinka valitus tulee tehdä.

10.1.1 Valitusaika

Päätökseen voi hakea muutosta viimeistään 30 päivänä sen jälkeen, kun muutoksenhakija sai tiedon päätöksestä. Samassa määräajassa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan antamasta päätöksestä saa valittaa vakuutusoikeuteen.

Muutoksenhakijan katsotaan saavan tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu apurahansaajan ilmoittamaan osoitteeseen, jos muutoksenhaun yhteydessä ei muuta osoiteta. Käytännössä valitus tulee siis tehdä viimeistään 37 päivän kuluessa päätöksen postittamisesta lukien.

Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, valituksen voi toimittaa vielä ensimmäisenä arkipäivänä varsinaisen määräajan jälkeen.

10.1.2 Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa Melaan tai Melan asiamiehelle.

Valituksen on saavuttava Melalle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä.

Myös telefaxilla tai sähköpostilla saapunut valituskirjelmä katsotaan määräajassa saapuneeksi.

Melassa on sähköpostiosoite muutoksenhakukirjelmien toimittamista varten. Sähköpostilaatikon osoite on muutoksenhaku@mela.fi. Koska Melan ja asiakkaan välinen sähköposti on suojaamaton, luottamuksellisia henkilötietoja sisältävän valituksen lähettäminen tapahtuu asiakkaan omalla vastuulla. Valitusosoituksessa on varoitettu tietoturvariskistä.

Valitusta voi täydentää valitusajan päättymisen jälkeen lisäselvityksillä.

10.1.3 Valituksen myöhästyminen

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta tai vakuutusoikeus voi myöhästymisestä huolimatta käsitellä valituksen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

10.1.4 Valituskirjelmän sisältö

Valituksen tulee olla kirjallinen. Valituskirjelmässä tulee ilmoittaa:

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin muutosta vaaditaan, ja
- muutosvaatimuksen perustelut.

Valituskirjelmä tulee allekirjoittaa. Jos muutoksenhakijalla on asiamies, joka allekirjoittaa valituksen, tulee valituskirjelmään oheistaa valtakirja, ellei ole kysymys yleisestä oikeusavustajasta tai asianajajasta.

Jos valitus on toimitettu sähköpostilla, asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Melan internetsivuilla on muutoksenhakulomake (MH-lomake), jota muutoksenhakija voi halutessaan käyttää valituskirjelmänsä pohjana.

10.2 Valitusasian käsittely Melassa

Jos Mela hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset kaikilta osin, Mela antaa muutoksenhakijalle oikaisupäätöksen. Tästä oikaisupäätöksestä voi myös valittaa.

Jos Mela ei voi hyväksyä kaikkia valituskirjelmässä esitettyjä vaatimuksia, valitus siirretään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tai, jos kyseessä on jatkovalitus, vakuutusosastoille.

10.2.1 Toimitusaika

Melan on siirrettävä valituskirjelmä muutoksenhakuelimelle 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Valitus voidaan toimittaa viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä, jos lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää.

Valitusasian siirron yhteydessä Mela toimittaa muutoksenhakuelimelle lausuntonsa asiassa. Mela ilmoittaa myös muutoksenhakijalle kirjeellä valituksen siirtämisestä muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Samassa yhteydessä muutoksenhakijalle lähetetään Melan valituskirjelmän johdosta antama lausunto tiedoksi, ja hänelle varataan tilaisuus antaa oma lausuntonsa asiasta suoraan muutoksenhakuelimelle 30 päivän määräajassa.

10.3 Muutoksenhakuelimen päätös

Muutoksenhakuelin käsittelee valitusasian ja joko hylkää valituksen tai muuttaa Melan antamaa päätöstä.

Valitus voidaan myös jättää tutkimatta esim. myöhästymisen takia tai muutoksenhakuelin voi antaa nk. palautuspäätöksen, jossa se palauttaa asian Melalle uudelleen käsiteltäväksi ottamatta itse asiaan kantaa.

Jos muutoksenhakuelimen päätöksestä voi valittaa, päätökseen oheistetaan valitusosoitus. Jos päätöksestä ei voi valittaa, asiasta mainitaan muutoksenhakuelimen päätöksessä.

10.4 Perustevalitus

Vakuutusmaksun maksuunpanosta voi tehdä perustevalituksen, jos katsoo, että vakuutusmaksun maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen.

Perustevalitus tehdään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Valitusaikaa on vakuutusmaksun maksuunpanovuosi ja kaksi seuraavaa kalenterivuotta. Valitus-aika lasketaan vakuutusmaksun maksuunpanosta. Maksuunpanopäivänä pidetään vakuutusmaksun eräpäivää. Jatkovalitus työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan antamasta päätöksestä vakuutusosoikeudelle tulee tehdä normaalissa 7 + 30 päivän valitusajassa.

Perustevalitus voi koskea vain vakuutusmaksun maksuunpanoa eli lähinnä sitä, onko vakuutusmaksu lainmukaisesti määrätty ja maksuunpantu. Valitusasia, jonka kohteena on vakuutuksen alkaminen, työtulon määrittäminen tai vakuutuksen päättymisen ei ole perustevalitus vaan kyseessä on valitus vakuutus päätöksestä.

10.5 Päätöksen täytäntöönpano valitusaikana

Melan antamaa vakuutus päätöstä noudatetaan muutoksenhausta huolimatta, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että MYEL-vakuutusmaksuja peritään Melan antaman vakuutus päätöksen mukaisesti, ellei muutoksenhakuelin ole määrännyt perintää keskeytettäväksi muutoksenhaun ajaksi.

Jos Mela katsoo valituksen osittain aiheelliseksi, Mela antaa väliaikaisen päätöksen käsittelyn ajaksi, jolloin rekistereissä ja maksujen perinnässä käytetään kyseisen päätöksen mukaista vakuutus tilannetta.

10.6 Muut muutoksenhakukeinot

Kun valitusaika on kulunut umpeen, vakuutus päätös on tullut lainvoimaiseksi. Tämän jälkeen päätöksen sisältöä voidaan muuttaa ainoastaan, jos kysymyksessä on asiavirheen korjaaminen, kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen, lainvoimaisen päätöksen poistaminen tai vakuutusosoikeuden tekemän päätöksen purkaminen.

10.6.1 Päätösvirheen korjaaminen

Asiavirhe Jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen, ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Mela voi poistaa päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Mela ei saa muuttaa päätöstään asianosaisen vahingoksi, ellei asianosainen ole suostunut siihen.

Kirjoitus- tai laskuvirhe Jos päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe, Melan on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Päätösvirhe voidaan korjata joko Melan tai apurahansaajan aloitteesta. Päätösvirheen korjaamista koskeva hakemus toimitetaan Melalle.

10.6.2 Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Jos Melan antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lainvastainen, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voi Melan tai asianosaisen hakemuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan antamasta päätöksestä voi valittaa vakuutusoikeuteen.

Jos kysymyksessä on työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusoikeuden antama vakuutus päätös, päätöksen poistamista haetaan vakuutusoikeudelta.

Päätöksen poistaminen edellyttää erityisen painavia syitä, jos on kysymys vakuutus päätöksestä, joka on tullut lainvoimaiseksi yli viisi vuotta sitten.

Päätöksen poistamista koskeva hakemus voidaan toimittaa Melaan, tai suoraan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan (Melan antama päätös) tai vakuutusoikeuteen (työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusoikeuden antama päätös).

11 Ryhmähenkivakuutus

Pakollisen MYEL-vakuutuksen rinnalle tehdään aina samalla ryhmähenkivakuutus. Apurahansaajan kuoleman jälkeen hänen edunsaajillaan on oikeus saada ryhmähenkivakuutuksen vakuutussumma maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti. Ryhmähenkivakuutuksen ehdot vahvistaa Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Ehdot ovat työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen mukaiset.